

HOOGHEEMRAADSCHAP
**DE STICHTSE
RIJNLANDEN**

veilige dijken • droge voeten • schoon water

BIJLAGEN BIJ DE KEUR, UITVOERINGSREGELS EN BELEIDSREGELS HOOGHEEMRAADSCHAP DE STICHTSE RIJNLANDEN 2018

Datum

20 december 2022

Documentnummer

1447250

Versie

12

Vastgesteld: door het college van dijkgraaf en hoogheemraden d.d. 5 februari 2019
Gewijzigd, wijzigingen vastgesteld door het college van dijkgraaf en hoogheemraden d.d. 20 december 2022

Inhoudsopgave

Bijlage 1	Begrippenlijst.....	3
Bijlage 2	Profielen Waterkeringen	12
2.1	Dijklichaam	12
2.2	Zone Waterstaatswerk.....	14
2.3	Terminologie waterkering	15
Bijlage 3	Toepassing van klei binnen de zone waterstaatswerk	17
Bijlage 4	Beweiden van gronden bij een waterkering	23
4.1	Beweiden bij een primaire waterkering	23
4.2	Beweiden bij een regionale of overige waterkering	27
4.3	Beweiden bij een zomerkade.....	30
Bijlage 5	Kaarten bij de Keur, Uitvoeringsregels en Beleidsregels	33

Bijlage 1 Begrippenlijst

Artikel 1.1 van de Keur vormt de grondslag voor deze begrippenlijst. Hieronder staan definities van belangrijke begrippen die op meerdere plaatsen in de Keur, de uitvoeringsregels en de beleidsregels worden gebruikt. Om redenen van toegankelijkheid en leesbaarheid is ervoor gekozen om de begripsbepalingen gebundeld op te nemen in deze bijlage in plaats van in de Keur of de uitvoeringsregels of de beleidsregels zelf, zoals veelal gebruikelijk is.

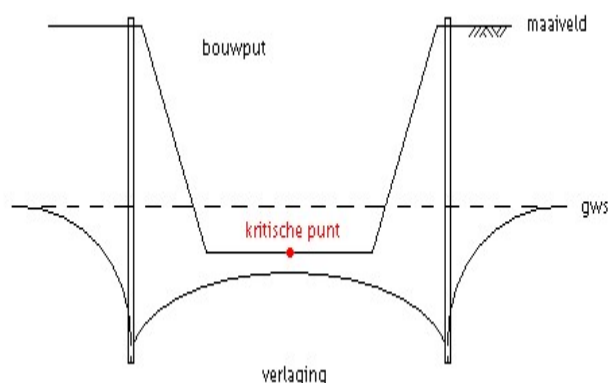
1. *Aan- of afmeervoorziening*: voorziening voor het afmeren van een vaartuig.
2. *Aangelande*: degene die krachtens eigendom, bezit of beperkt recht het genot heeft van een aan de kernzone van oppervlaktewater grenzende perceel.
3. *Aanvoeren*: het door middel van een werk of langs natuurlijke weg naar een oppervlaktewater halen of laten stromen van water uit een ander oppervlaktewater.
4. *Activiteit*: een bepaalde werkzaamheid verrichting.
5. *Afvoeren*: het door middel van een werk of langs natuurlijke weg brengen of laten stromen van water uit een oppervlaktewater naar een ander oppervlaktewater.
6. *Afwijkend peil*: Dit zijn afwijkingen van de in het peilbesluit aangegeven waterpeilen. Zie ook op- of onderbemaling.
7. *Baggerspecie*: slib dat vrijkomt bij het baggeren van een watergang.
8. *Beheergebied*: het geografische gebied dat wordt beheerd door het waterschap, zoals aangewezen in het Reglement Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.
9. *Beheersmaatregel*: een maatregel die zich richt op het elimineren, vermijden of verkleinen van de oorzaak of het gevolg van een ongewenste gebeurtenis. Bijvoorbeeld in het geval van grondwater, een maatregel om te voorkomen dat een grondwaterverontreiniging verplaatst als gevolg van (natuurlijke) grondwaterstroming.
10. *Bemalen drainage*: drainage waarbij sprake is van ontwateren van de bodem met behulp van drainagebuizen en een pompinstallatie.
11. *Bemaling*: het actief beheersen van het peil van grondwater of oppervlaktewater met bijvoorbeeld een pomp of gemaal. Bemalen wordt onder andere toegepast om het waterpeil in een polder te regelen. Ook bij een tijdelijke bouwput kan bemaling nodig zijn om te voorkomen dat de bouwput volstroomt met (grond)water.
12. *Bentoniet*: een in de natuur voorkomende natriumkleisoort met grote zwelcapaciteit, die o.a. gebruikt kan worden voor het waterdicht afsluiten van holle ruimtes in de grond.
13. *Beplanting*: gewassen, bomen of struiken waarmee iets is beplant, met uitzondering van gras.
14. *Bergingsgebied*: een krachtens de Wet ruimtelijke ordening voor waterstaatkundige doeleinden bestemd gebied, niet zijnde een oppervlaktewaterlichaam of onderdeel daarvan, dat dient ter verruiming van de bergingscapaciteit van een of meer watersystemen en dat ook als zodanig in de Legger is opgenomen.
15. *Beschermingszone*: aan een waterstaatswerk grenzende zone, waarin ter bescherming van dat werk voorschriften en beperkingen kunnen gelden.
16. *Beschoeiing*: is een constructie veelal van staal of hout, die een oever of waterkant beschermt tegen afkalven, golven en andere invloeden die de stabiliteit van de waterkant in gevaar brengen en daarmee de functie(s) van de watergang negatief beïnvloeden.
17. *Beweiden*: het laten grazen van vee, bijvoorbeeld: schapen, geiten of rundvee. Hieronder wordt geen pluimvee verstaan.
18. *Bewerken van gronden*: het uitvoeren van grondwerkzaamheden, waarbij de kleilaag en/of de erosiebestendige grasmatt wordt beschadigd; bijvoorbeeld ploegen, frezen of spitten.
19. *Binnenberm*: grondlichaam dat deel uitmaakt van een dijklichaam, gelegen aan de binnenzijde (ook polderzijde genoemd), zoals aangegeven in bijlage 2 bij de uitvoeringsregels. Deze dient om de stabiliteit van de waterkering te verbeteren en kwel tegen te gaan.
20. *Binnensloot*: een sloot gelegen binnen één kadastraal perceel of tussen twee aan elkaar grenzende kadastrale percelen van één eigenaar.

21. *Binnentalud*: Talud aan de binnenzijde (ook polderzijde genoemd) van een dijklichaam, zoals weergegeven op de profieltekening in bijlage 2 bij de uitvoeringsregels. Zie ook talud.
22. *Bodemsanering*: het beperken en zoveel mogelijk ongedaan maken van verontreiniging en de directe gevolgen daarvan of van dreigende verontreiniging van de bodem.
23. *Boezem- of polderkade*: een langs de boezem gelegen waterkering die moet voorkomen dat het water uit de boezem bij hoog water het achtergelegen land (de polder) binnenstroomt.
24. *Boogboring*: Met behulp van boogglansen uitgevoerde boring. Dit type boring is een variant op een horizontaal gestuurde boring, waarbij gebogen buizen worden gebruikt, bijvoorbeeld om onder een watergang door te boren.
25. *Bouwput*: ontgraving noodzakelijk voor de aanleg, sloop of verwijdering van funderingen, kelders of andere ondergrondse bebouwing of objecten. Vaak is bemaling nodig om de put droog te houden. Tevens wordt onder bouwput verstaan, ontgravingen ten behoeve van bodemsaneringen en ontgravingen ten behoeve van inspectie van ondergrondse objecten.
26. *Bouwputbemaling*: bemaling noodzakelijk voor een ontgraving voor de aanleg, sloop of verwijdering van funderingen, kelders of andere ondergrondse bebouwing of objecten of voor een ontgraving voor een bodemsanering of inspectie van ondergrondse objecten.
27. *Bouwwerk*: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, die op de plaats van bestemming hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond, bedoeld om ter plaatse te functioneren.
28. *Bronbemaling*: lokaal grondwater onttrekken om plaatselijk en tijdelijk de grondwaterstand en/of stijghoogte (grondwater in dieper gelegen watervoerende pakketten) te verlagen.
29. *Buitengewoon onderhoud watergangen*: (groot) onderhoud waarbij de watergang, indien het bestaande profiel kleiner is geworden dan het profiel dat in de Legger staat, weer in overeenstemming wordt gebracht met het oorspronkelijke profiel zoals aangegeven in de Legger.
30. *Buitengewoon onderhoud waterkeringen*: het in standhouden overeenkomstig het in de Legger bepaalde omtrent richting, vorm, afmeting en constructie van de waterkeringen.
31. *Calamiteit*: Een plotselinge, onverwachte en ongewone gebeurtenis met aanzienlijke materiële en/of gevolgschade.
32. *College*: het college van dijkgraaf en hoogheemraden van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.
33. *Dam met duiker*: toegangsdam naar een perceel, waar een duiker in ligt. Zie ook duiker.
34. *Dämmer*: dikke vloeibare stof die wordt gebruikt om leidingen van een relatief kleine diameter over de gehele lengte te vullen, waardoor deze blijvend flexibel en waterdicht is. Zie ook bentoniet.
35. *Damwand*: een grondkerende en/of waterkerende constructie, die bestaat uit een verticaal in de grond geplaatste wand. De wand bestaat uit losse elementen die door middel van een gronddichte en mogelijk waterdichte verbinding (slot) met elkaar zijn verbonden.
36. *Deklaag*: een vaak slecht doorlatende bodemlaag die zich bevindt aan het maaiveld.
37. *Dijklichaam*: Waterkerende constructie, meestal een opgeworpen aarden wal al dan niet met stenen of asfalt bedekt, bedoeld om het land erachter te beschermen tegen overstroming (zie kaartmateriaal bijlage 2). Het dijklichaam bestaat uit de kruin met aan weerszijde taluds, met inbegrip van eventuele berm en 5 m vlak aan weerszijden (of tot aan de bodem van een naastliggende watergang).
38. *Doorstroomprofiel*: het onder de waterspiegel gelegen oppervlak van de dwarsdoorsnede van een oppervlaktewater of (ondersteunend) kunstwerk.
39. *Doorvoernorm*: doorvoercapaciteit waar een watergang minimaal aan moet voldoen om de aan- en afvoercapaciteit te garanderen.
40. *Droge sloten*: die delen van het oppervlaktewaterlichaam die een deel van het jaar niet watervoerend zijn, maar die wel belangrijk zijn voor de waterhuishouding.
41. *Droge talud*: het boven de waterspiegel gelegen deel van het talud tot aan de insteek van de watergang.
42. *Duiker*: dit is een kokervormige constructie, veelal gelegen in een weg of toegangsdam, die is bedoeld voor de waterdoorstroming.
43. *Eerste vaste zandlaag*: bovenste draagkrachtige laag waar de fundering op rust.

44. *Eerste watervoerend pakket*: de eerste bodemlaag vanaf het aardoppervlak (vaak opgebouwd uit zand en/of grind), waarin het grondwater zicht relatief gemakkelijk kan verplaatsen en die aan de bovenzijde begrensd wordt door een mogelijk slecht doorlatende laag met een vrije waterspiegel en aan de onderzijde begrensd wordt door een ondoorlatende laag.
45. *Erosiebestendige bekleding*: dit is de afdekking van een grondlichaam, bijvoorbeeld gras of steen, ter voorkoming van uitspoeling van grond.
46. *Freatisch grondwater*: water in de verzadigde zone van de bovenste bodemlaag (deklaag) met een vrije grondwaterspiegel. Dit grondwater staat rechtstreeks in verbinding met de atmosferische luchtdruk. Het is het grondwater dat als eerste wordt aangetroffen bij graaf- en boorwerkzaamheden.
47. *Funderingscunet*: dit is een uitgegraven gedeelte in een niet draagkrachtige grondlaag, voor de aanleg van een fundering. In deze uitgraving wordt bijvoorbeeld zand aangebracht als dragend lichaam voor een aan te brengen verharding, bijvoorbeeld voor: wegen, nutsleidingen of kabels.
48. *Gebruiker*: een persoon die gebruik maakt van een perceel grond, bijvoorbeeld een eigenaar of een beperkt zakelijk gerechtigde (bijvoorbeeld een recht van opstal of recht van overpad) of een initiatiefnemer.
49. *Geïsoleerde watergang*: een op zichzelf staande watergang die niet is verbonden met het oppervlaktewatersysteem.
50. *Geroerde grond*: grond die in het verleden is bewerkt of omgewoeld, of waarbij grondverbetering of grondophogingen zijn uitgevoerd, waardoor de stabiliteit is afgenomen en zich zettingen kunnen voordoen.
51. *Gesloten dijkperiode*: dit is de periode van 1 oktober tot 1 april. Gedurende deze nattere, winterperiode is het verrichten van werkzaamheden aan primaire waterkeringen of zomerkaden niet of slechts beperkt toegestaan.
52. *Gewoon onderhoud watergangen*: regulier onderhoud van het natte profiel van de watergang, waarbij: a). voorwerpen, materialen en stoffen die de aan-, afvoer of berging hinderen, worden verwijderd, en b). begroeiingen anders dan die dienen voor de verdediging van de taluds, worden geschoond, gemaaid en verwijderd.
53. *Gewoon onderhoud waterkeringen*: het met betrekking tot het waterstaatwerk zorgen voor een goede toestand van de waterkeringen door het bestrijden van schadelijk wild, het herstellen van geringe beschadigingen en het in stand houden van begroeiingen en materialen, dienstig aan de waterkering. Begroeiingen die schadelijk zijn voor de instandhouding van de waterkering, moeten worden verwijderd.
54. *GHG*: Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand.
55. *GHS*: Gemiddeld Hoogste Stijghoogte van grondwater in een dieper gelegen watervoerend pakket.
56. *GLG*: Gemiddeld Laagste Grondwaterstand.
57. *GLS*: Gemiddeld Laagste Stijghoogte van grondwater in een dieper gelegen watervoerend pakket.
58. *Grondboring*: een geboord gat in de grond met als doel het in kaart brengen van de grondopbouw.
59. *Grondverdringende palen*: palen waarbij tijdens de plaatsing niet of nauwelijks grond naar het oppervlak wordt getransporteerd en er dus geen holle ruimte rondom de palen ontstaat.
60. *Grondwater*: water (met daarin aanwezige opgeloste stoffen) dat vrij onder het aardoppervlak voorkomt.
61. *Grondwaterlichaam*: samenhangende grondwatermassa.
62. *Grondwateronttrekking*: onttrekken van grondwater door middel van een onttrekkingsinrichting.
63. *Grondwatersanering*: het beperken en zoveel mogelijk ongedaan maken van verontreiniging en de directe gevolgen daarvan of van dreigende verontreiniging van het grondwater.
64. *Grondwaterstand*: hoogte van het freatische grondwater ten opzichte van maaiveld of NAP. De grondwaterstand varieert door het jaar heen onder invloed van onder andere neerslag en

verdamping en is over het algemeen in de winter hoger (door een neerslagoverschot) en in de zomer lager (door verdampingsoverschot).

65. *Handelingen*: alle activiteiten die van invloed kunnen zijn op watersystemen of die worden uitgevoerd op, in, boven, onder of nabij waterstaatswerken.
66. *HAS-kast*: kast met een hoge druk aansluitset voor gasleverantie aan huishoudens e.d.
67. *Helofyten(filter)*: een filter dat met behulp van waterplanten (afval)water zuivert.
68. *Hoogwatervoorziening*: gebied rond bebouwing waarvan in het peilbesluit is aangegeven dat ten behoeve van de bescherming van de fundering van bebouwing het oppervlaktewaterpeil op een hoger peil wordt gehouden dan het omringende gebied.
69. *Horizontaal gestuurde boring*: sleufloze boring waarbij de boorkop kan worden gevolgd en gestuurd, voor de aanleg van ondergrondse infrastructuur.
70. *Hydraulisch profiel*: zie nat profiel of doorstroomprofiel.
71. *In- of uittredepunt*: dit is het begin- en eindpunt van een ondergrondse gestuurde boring, waar deze (weer) aan het aardoppervlak zichtbaar is.
72. *Inblazen van kabels*: methode om kabels door een mantelbuis te voeren.
73. *Infiltreren van water*: in de bodem brengen van water, ter aanvulling van het grondwater, in samenhang met het onttrekken van grondwater (artikel 1.1 van de Waterwet).
74. *Initiatiefnemer*: degene die een handeling gaat of laat uitvoeren, zoals genoemd in de uitvoeringsregels van de Keur.
75. *Inkassing*: trapsgewijze afgraving die nodig is om een aan te brengen grondlichaam goed te laten hechten aan een bestaand grondlichaam (meestal een waterkering).
76. *Inlaatduiker*: dit is een duiker die in de waterkering is gelegen en die bedoeld is om water in te laten en die kan worden afgesloten met een schuif of klep.
77. *Insteek (van een watergang)*: de (denkbeeldige) snijlijn van het schuine talud met het horizontaal gelegen maaiveld.
78. *Interceptie bemaling*: grondwaterbemaling in of direct naast een verontreinigingsvlek om verplaatsing van de vlek, ten gevolgen van een andere bemaling, tegen te gaan.
79. *Kanoroute*: door een overheid aangewezen route voor kanovaren.
80. *Kerende hoogte*: de hoogte die een kunstwerk of waterkering moet hebben. Deze hoogte is bepaald door de eis ten aanzien van overlopen en golfoverslag.
81. *Kernzone (van een watergang)*: het centrale gedeelte van een watergang dat als zodanig in de Legger is aangegeven, gemeten van insteek tot insteek.
82. *Keur*: verordening van het waterschap met regels die het waterschap hanteert bij de bescherming van waterkeringen, watergangen, watersystemen, kunstwerken en grondwater.
83. *Kritische punt van een bouwput*: het kritische punt van een bemaling, is het punt in een bouwput waar, met de aangelegde bemaling, de kleinste verlaging behaald kan worden (zie ook onderstaande figuur).

Figuur 83: Kritische punt bij bouwputbemaling

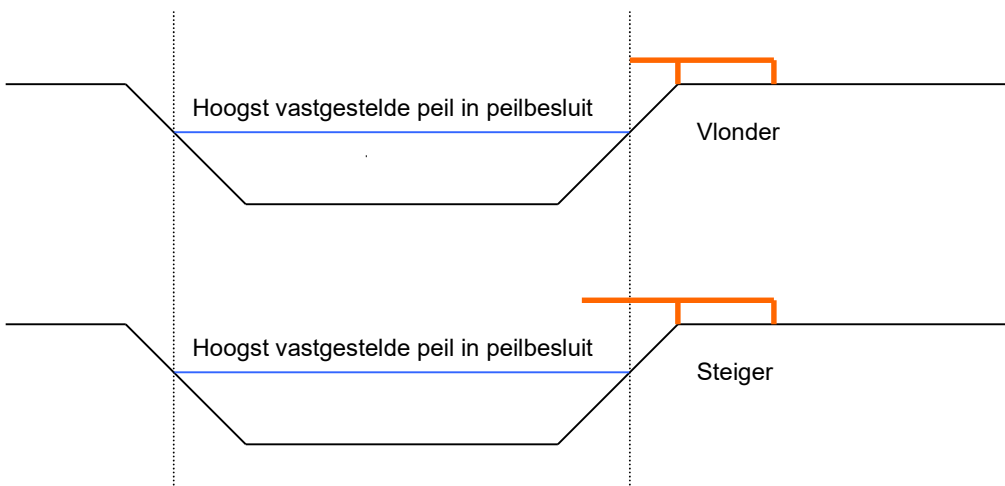
84. *Kruin of verharde kruin*: bovenkant van een dijklichaam, eventueel voorzien van verharding, zoals aangegeven op de profieltekening in bijlage 2.
85. *Kunstwerk*: een civieltechnisch werk voor de infrastructuur van wegen, water, spoorbanen, waterkeringen en/of leidingen niet bedoeld voor permanent menselijk verblijf.

86. *Kwel(water)*: kwel is grondwater dat onder druk uit de bodem aan het oppervlak komt of grondwater dat onder druk, van een lager gelegen bodemlaag naar een hogere gelegen bodemlaag verplaatst. Zie ook piping.
87. *Kwetsbare bebouwing*: bebouwing gevoelig voor schade door zetting van de bodem onder andere ten gevolge van verlaging van de grondwaterstand of stijghoogte van dieper gelegen grondwater door een grondwateronttrekking. Dit betreft onder andere monumentale bebouwing, door eerdere zetting beschadigde bebouwing en op staal of koeienhuid gefundeerde bebouwing in veengebieden, of bebouwing in gebieden met slecht/minimaal voorbelaste bodem (oudere bebouwing in binnensteden). Aard van de kwetsbaarheid: SBR-3: monumentale bebouwing of door eerdere zetting al beschadigde bouwwerken. SBR-2: op staal gefundeerde bebouwing, niet monumentaal en die in goede staat verkeren (zonder zettingschade).
88. *Kwetsbare gebieden*: gebieden met een verhoogd risico op schade door zetting (als gevolg van bodemopbouw en bouwwijze) of met een verhoogd risico op verdroging. Deze gebieden zijn aangegeven op kaart. Zie kaartnummers 18 a (kwetsbaar bebouwd gebied) en 18 b (grondwatergevoelige natuurgebieden).
89. *Land- of peilscheiding*: natuurlijke of aangelegde scheiding tussen twee gebieden met een verschillend waterpeil.
90. *Lasgat*: een gegraven gat om een aansluiting op een kabel of leiding te maken.
91. *Legger*: openbaar register van de beheerder als bedoeld in artikel 5.1 van de Waterwet en/of artikel 78, lid 2 van de Waterschapswet, inclusief leggerkaart, waarin onderhoudsplicht en de vereiste (onderhouds)toestand van water en andere waterstaatswerken en voorzieningen staan aangegeven, alsmede het profiel en de beschermingszones.
92. *Lozen van water*: het door middel van een werk brengen van water in een oppervlaktewater(lichaam), op of in de bodem of in riolering.
93. *M-mv*: diepte ten opzichte van maaiveld; meter min maaiveld.
94. *Maalstop*: bijzondere situatie waarbij het, als gevolg van hoge waterstanden in de rivieren en kanalen, niet is toegestaan om water uit de polder via een gemaal of pomp uit te slaan op bijvoorbeeld de Lek of het Amsterdam-Rijnkanaal.
95. *Mantelbuis*: dit is een buis bestemd voor de doorvoer van kabels en leidingen. Een mantelbuis wordt gebruikt bij bijvoorbeeld een doorvoer onder of door een obstakel, zoals een muur, fundering, verkeersweg of watergang. Op deze manier is het mogelijk de kabels en leidingen aan te brengen of bij onderhoud te vervangen, zonder dat het obstakel behoeft te worden afgebroken of verwijderd.
96. *NAP*: Normaal Amsterdams Peil
97. *Natte profiel*: zie doorstroomprofiel.
98. *Natuurvriendelijke oever*: dit is een oever die op natuurlijke wijze is ingericht (of zo is ontstaan), met als doel een geleidelijke en brede overgang van nat naar droog te bewerkstelligen die interessant is voor flora en fauna. Een deel van het natte profiel (bijvoorbeeld een plas/dras-zone) kan ook onderdeel uitmaken van de natuurvriendelijke oever.
99. *Object bij een watergang*: een voorwerp, niet zijnde een bouwwerk, bijvoorbeeld hekwerk, raster of lantaarnpaal. Met een doorgaand object wordt bedoeld op een object dat evenwijdig aan de watergang over een langere afstand doorloopt, bijvoorbeeld een hekwerk.
100. *Object bij een waterkering*: hieronder wordt bijvoorbeeld verstaan: straatmeubilair, lantaarnpalen, kunstuitingen, herdenkingsmonumenten, informatieborden, etc. Objecten die al in een ander hoofdstuk van de uitvoeringsregels zijn opgenomen (bijvoorbeeld hekwerken, bouwwerken, etc.) vallen niet onder dit hoofdstuk. Tuinmeubilair (bijvoorbeeld parasols, droogmolens, tuinkabouters, brievenbussen, etc.) valt ook niet onder dit hoofdstuk. Voor dat soort objecten moet wel de zorgplicht in acht worden genomen. Hierbij wordt er wel vanuit gegaan dat het tuinmeubilair zich niet op het talud of de kruin van de waterkering bevindt. Het graven van een zitkuil en het plaatsen van een tuinhuisje of blokhut vallen niet onder tuinmeubilair. Hiervoor moeten respectievelijk hoofdstuk 25 'Graafwerkzaamheden bij een waterkering' en hoofdstuk 36 'Bouwwerken bij een waterkering' worden doorlopen.
101. *Oever*: het boven de waterspiegel gelegen oppervlakte van de dwarsdoorsnede van een oppervlaktewater tot aan de insteek.

102. *Onderbemaling*: het door middel van een werk (pomp, schuif e.d.) handhaven van een lager peil dan het in het peilbesluit vastgestelde peil.
103. *Onderhoudspad*: een pad of strook grond gelegen langs een watergang of waterkering, van waaraf het onderhoud ervan wordt uitgevoerd.
104. *Onderhoudsvaarwater*: oppervlaktewater dat wordt of kan worden gebruikt om onderhoud varend uit te voeren.
105. *Onderwaterdrainage*: met behulp van drainagebuizen kunstmatig ontwateren van de bodem, of brengen van oppervlaktewater in de bodem. De drainagebuizen liggen onder het winterpeil maar boven het zomerpeil, waardoor in de winterperiode de drainagebuizen draineren en in de zomerperiode de drainagebuizen oppervlaktewater in de bodem brengen.
106. *Onttrekken*: het door middel van een werk onttrekken van grond- of oppervlaktewater water aan respectievelijk een grondwaterlichaam of oppervlaktewaterlichaam.
107. *Onttrekkingsinrichting*: inrichting of werk, bestemd voor het onttrekken van grond- of oppervlaktewater.
108. *Onttrekkingsperiode*: periode waarbinnen één of meerdere (bij elkaar behorende) onttrekkingen uitgevoerd worden.
109. *Onttrekkingspunt*: locatie waar grond- of oppervlaktewater onttrokken wordt met behulp van een inrichting.
110. *Ontwateringsdiepte*: verschil tussen het maaiveld en het grondwaterpeil.
111. *Opmaling*: het door middel van een werk (pomp, inlaat, stuw e.d.) handhaven van een hoger peil dan het in het peilbesluit vastgelegde peil.
112. *Oppervlaktewater*: vrij aan het aardoppervlak voorkomend water zoals: sloten, rivieren, kanalen, plassen en meren.
113. *Oppervlaktewaterlichaam*: samenhangend geheel van vrij aan het aardoppervlak voorkomend water, met de daarin aanwezige stoffen, alsmede de bijbehorende bodem, oevers en, voor zover uitdrukkelijk aangewezen krachtens de Waterwet, drogere oevergebieden, alsmede flora en fauna.
114. *Opstuwing*: peilstijging als gevolg van verminderde doorstroming.
115. *Overige waterkering*: categorie waterkeringen, niet zijnde primaire waterkeringen, regionale waterkeringen of zomerkades.
116. *Overlaging*: het aanbrengen van meerdere lagen asfalt over elkaar, zonder dat de oude asfaltlagen eerst worden verwijderd.
117. *Peilbesluit*: een besluit van de beheerder op grond van artikel 5.2 van de Waterwet, waarbij waterstanden of bandbreedten waarbinnen waterstanden kunnen variëren, zijn vastgesteld, die gedurende de daarin aangegeven periode worden nagestreefd.
118. *Peilbuis*: dit is een buis met een geperforeerd deel, die in de bodem wordt geplaatst om de stijghoogte van het grondwater vast te stellen, of voor het nemen van grondwatermonsters.
119. *Peilgebied*: een cluster van afwateringsgebieden waarin één en hetzelfde peil wordt nagestreefd, zoals vastgelegd in het peilbesluit voor dat gebied.
120. *Peilregelend kunstwerk*: ondersteunend kunstwerk voor het regelen van het waterpeil, bijvoorbeeld een stuw, sluis, inlaat duiker, gemaal of vaste overlaat.
121. *Peilscheidend kunstwerk*: ondersteunend kunstwerk om twee peilgebieden van elkaar te scheiden, bijvoorbeeld een dam.
122. *Peilvak*: zie peilgebied.
123. *Piping*: ook wel aangeduid als "onderloopsheid": door een verschil in waterdruk aan weerszijde van een kunstwerk (bijvoorbeeld een waterkering) kan er onder het kunstwerk een grondwaterstroming ontstaan. Deze stroming kan zo sterk zijn dat gronddeeltjes mee worden gevoerd. Hierdoor kunnen tunnelvormige ruimtes ontstaan die de constructie verzwakken en tot verzakking of dijkdoorbraak kunnen leiden.
124. *Polderpeil*: oppervlaktewaterpeil in een polder.
125. *Prikkpalen*: afrasteringspaal met schrikdraad of afzetlint om vee te keren, die zonder grondroering te plaatsen en te verwijderen is.
126. *Primaire watergang*: oppervlaktewater dat van overwegend belang is voor de waterbeheersing. Ook wel hoofdwatergang.

127. *Primaire waterkering*: waterkering die beveiliging biedt tegen overstroming doordat deze behoort tot een dijkkring ofwel vóór een dijkkring is gelegen, aangegeven in de Legger van het waterschap.
128. *Proefsleuf*: dit is een gegraven sleuf, voorafgaand aan de voorgenomen werkzaamheden, om na te gaan wat er in de grond zit, bijvoorbeeld kabels en leidingen. Het gaat hierbij om het in kaart brengen van bodemobstakels, het is niet de bedoeling dat andere werkzaamheden uitgevoerd worden.
129. *Profiel van vrije ruimte*: de ruimte ter weerszijden van en boven een waterkering die naar het oordeel van het waterschap nodig is voor toekomstige verbeteringen aan de waterkering.
130. *Regionale waterkering*: een regionale waterkering is een waterkering aangewezen op grond van een provinciale verordening en opgenomen in de Legger van het waterschap. Deze keringen bieden overwegend bescherming tegen overstroming vanuit binnenwater.
131. *Retourneren / Retourbemaling*: het terug in de bodem brengen van eerder onttrokken grondwater.
132. *Schaatsroute*: door de KNSB uitgezette route voor schaatstochten.
133. *Scheidende laag*: bodemlaag tussen twee watervoerende pakketten waar grondwater moeilijk of niet doorheen stroomt.
134. *Schouwslot*: dit is een tertiaire watergang die belangrijk is voor de werking van het watersysteem en die daarom jaarlijks in de zogenaamde najaarsschouw door het waterschap wordt geschouwd op het uitvoeren van onderhoud.
135. *Schutkoker*: bovengrondse koker ter bescherming van een peilbuis.
136. *Secundaire watergang*: oppervlaktewater dat van beperkt belang is voor de waterbeheersing.
137. *Slootwaaier*: waaivormig hekwerk bij een sloot.
138. *Sondering*: methode uit de grondmechanica waarmee het draagvermogen van de bodem wordt bepaald.
139. *Spindelafsluiting*: dit is een schuifplaat op een waterinlaat die met behulp van een schroefdraad geopend en gesloten kan worden. Zie ook inlaatduiker.
140. *Steiger*: constructie (meestal een terras) die over het water steekt. Voor verschil met vlonder, zie onderstaande figuur.

Figuur 140: Verschil tussen een vlonder en een steiger

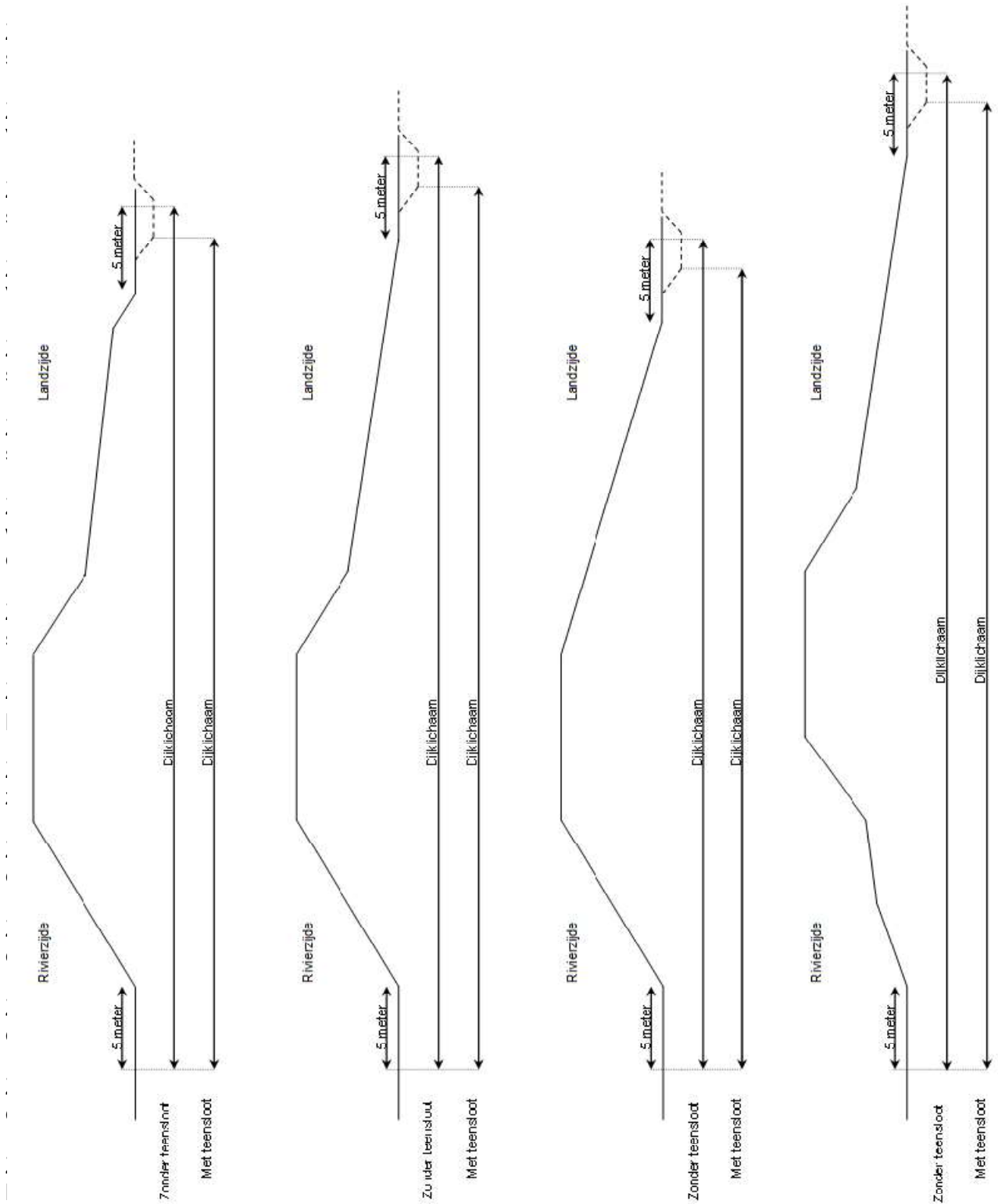
141. *Steunberm*: zie binnenberm.
142. *Stijghoogte*: het potentiële peil van het wateroppervlak van het grondwater gemeten ten opzichte van een bepaald niveau (maaiveld of NAP). Het potentiële peil kan gemeten worden in een peilbuis die geplaatst is op een bepaalde diepte in een watervoerend pakket, of is de waar te nemen hoogte waar het grondwater zou staan als men een put op die diepte zou slaan.

143. *Straatpot*: dit is een afsluitbaar putje in het wegdek waaronder zich een afsluiter bevindt voor bijvoorbeeld een gasleiding, waterleiding (t.b.v. de brandweer) of peilbuis.
144. *Stuwput*: een put waarin een stuw zit.
145. *Talud*: dit is het schuine zijvlak van een waterkering, een watergang of een bouwput enz. (zie bijlage 2).
146. *Taludverflauwing*: bij dijk- of kadeverbeteringsprojecten minder steil maken van het talud, in verband met veiligheidsvoorschriften. Zie ook talud.
147. *Tertiaire watergang*: Alle andere watergangen dan primaire of secundaire watergangen, bijvoorbeeld scheislotten en binnensloten.
148. *Terugbrengen van water in de bodem*: het terugbrengen van onttrokken grondwater in de bodem in hetzelfde watervoerend pakket als waarop het grondwater onttrokken is.
149. *Theoretisch profiel (van de waterkering)*: profiel van de waterkering dat in de Legger is vastgesteld, waarbinnen zich geen waterkeringsvreemde elementen mogen bevinden. Dit profiel kan afwijken van het werkelijke profiel.
150. *Uitlogende materialen*: materialen, die in vaste vorm zijn gebonden, die door contact met water uit een vaste substantie worden onttrokken en oplossen in water
151. *Uitstroomvoorziening*: voorziening ter bescherming van de watergang bij een uitstroomopening van bijvoorbeeld een hemelwaterafvoer of een drainagebuis.
152. *Vaarleiding*: gedeelte van een watergang waarop varend onderhoud kan worden uitgevoerd of dat ten behoeve van het varend onderhoud nodig is vanwege de bereikbaarheid, zoals vermeld in de Legger.
153. *Vaarwater*: een water dat kan worden bevaren.
154. *Vaarweg*: een water dat kan worden bevaren, inclusief de daarin aanwezige kunstwerken, onderverdeeld in aangewezen vaarwegen en overige vaarwateren zoals aangegeven op kaart 4.
155. *Verbindingsduiker*: kokervormige constructie die twee watergangen met elkaar verbindt.
156. *Verhang*: het relatieve hoogteverschil van een watergang over een bepaalde lengte. Het absolute hoogteverschil heet verval.
157. *Verhard oppervlak*: het deel van het aardoppervlak dat is afgedekt met niet of nauwelijks waterdoorlatende materialen of (bouw)werken. Bijvoorbeeld: wegen en straten, parkeerplaatsen, daken van gebouwen en kunstgras.
158. *Verheelde (regionale of overige) waterkering*: een waterkering waarbij in de zone van 50 meter breedte, gerekend vanaf de referentiekruinlijn, een strook grond aanwezig is van 12 meter breedte met een hoogte van tenminste 0,20 meter boven de leggerhoogte. Verheelde kades zijn niet altijd in het landschap als waterkering te herkennen. Het is een kade die van nature hoger ligt, bijvoorbeeld een boezem- of polderkade of land- of peilscheiding. Dat kan zijn in een hoger gelegen gebied waarachter de feitelijke polder ligt. Het kan ook zijn dat het gaat om een brede weg langs het water waarin een theoretisch profiel van een waterkering is gedefinieerd.
159. *Verlanding*: een proces waarbij ondiepe watergangen door gebrekkig onderhoud langs natuurlijke weg in land veranderen.
160. *Versneld afvoeren en lozen van hemelwater*: directe afvoer van regenwater via verhard oppervlak naar het oppervlaktewater, zonder dat het regenwater, al of niet tijdelijk, vastgehouden wordt of de gelegenheid krijgt in de bodem te zakken.
161. *Vlonder*: constructie langs de oever van een watergang (meestal een terras) die niet over het water steekt. Zie ook steiger.
162. *Voorkeursvolgorde*: dit is de volgorde voor het omgaan met afvalwater zoals opgenomen in artikel 10.29a Wet milieubeheer. De volgorde van lozen van zeer licht en licht verontreinigd afvalwater die volgens dit artikel de voorkeur geniet, is: 1) hergebruik, 2) lozen op of in de bodem 3) lozen in een oppervlaktewater 4) lozen in een hemelwaterriool of 5) lozen in een vuilwaterriool.
163. *Waterbank*: boekhouding waarin de hoeveelheid gedempt en gegraven oppervlaktewater en de compensatie voor de toename van het versneld afvoeren van hemelwater vanaf nieuw verhard oppervlak wordt bijgehouden, met het doel om te zorgen dat de compensatie wordt bijgehouden en op termijn wordt uitgevoerd.

164. *Water bestemd voor menselijke consumptie*: (richtlijn 98/83/EG van 3 november 1998 betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water):
- a) al het water dat onbehandeld of na behandeling bestemd is voor drinken, koken, voedselbereiding of andere huishoudelijke doeleinden, ongeacht de herkomst en of het water wordt geleverd via een distributienet, uit een tankschip of tankauto, of in flessen of verpakkingen;
  - b) al het water dat in enig levensmiddelenbedrijf wordt gebruikt voor de vervaardiging, de behandeling, de conservering of het in de handel brengen van voor menselijke consumptie bestemde producten of stoffen, tenzij de bevoegde nationale autoriteiten ervan overtuigd zijn dat de kwaliteit van het water de gezondheid van de levensmiddelen als eindproduct niet kan aantasten.
165. *Waterbergend vermogen*: de capaciteit om water op te vangen.
166. *Waterberging*: het opvangen van water
167. *Waterbergingsgebied*: zie bergingsgebied.
168. *Waterbezwaar*: totaal onttrokken of te onttrekken hoeveelheid (grond)water.
169. *Waterkering*: kunstmatige hoogte, (gedeelten van) natuurlijke hoogten of hoge gronden, inclusief eventuele berm, onderhoudsstroken, beschermingszones en ondersteunende werken die een waterkerende of mede een waterkerende functie hebben, zoals aangegeven op de Legger of de keurkaart.
170. *Wateropgave*: maatregelen die in een gebied nodig zijn om het watersysteem op orde te brengen om wateroverlast, watertekort en verslechtering van de waterkwaliteit te voorkomen.
171. *Wateroverlast*: overlast als gevolg van hevige neerslag en/of onvoldoende ontwatering. Dus niet overstromingen als gevolg van bijvoorbeeld een dijkdoorbraak.
172. *Waterschaarste of –tekort*: situatie waarin er niet genoeg water aanwezig is om (gebruiks)functies optimaal te bedienen, zoals beregeningswater voor landbouw.
173. *Waterstaatswerk*: oppervlaktewaterlichaam, bergingsgebied, waterkering of ondersteunend kunstwerk.
174. *Waterstaatswerkzone*: dit is een zone die voor alle categorieën waterkeringen de gehele waterkering beslaat, inclusief de binnen en buitendijkse zones die van belang zijn om de waterkerende functie van de waterkering te waarborgen, vastgelegd in de Legger, behalve voor overige waterkeringen en zomerkaden.
175. *Watersysteem*: samenhangend geheel van een of meer oppervlaktewaterlichamen en grondwaterlichamen met bijbehorende bergingsgebieden, waterkeringen en ondersteunende kunstwerken.
176. *Watervergunning*: vergunning als bedoeld in de Waterwet.
177. *Watervoerend pakket*: bodemlaag waarin het grondwater zich relatief gemakkelijk kan verplaatsen, vaak opgebouwd uit zand en/of grind.
178. *Week*: periode van 7 aaneengesloten dagen.
179. *Wegzijing*: neerwaartse stroming van grondwater of wegstromen van oppervlaktewater in de bodem.
180. *Werken*: alle door menselijk toedoen ontstane of te maken constructies met toebehoren.
181. *Werkweek*: alle dagen van een week, exclusief zater-, zon- en feestdagen.
182. *Windsingel*: aanplanting van bomen of hagen, gebruikt als windscherm of emissiescherm.
183. *Zomerkade*: de waterkering langs een rivier die bij lage afvoeren de rivier in het stroomprofiel houdt. Als de rivier hogere afvoeren te verwerken krijgt, stijgt het rivierpeil en overstroomt de zomerkade; op dat moment worden de uiterwaarden overstroomd en moet de primaire waterkering (winterdijk) de rivier in de bedding houden.
184. *Zone waterstaatswerk*: deel van de waterkering dat als zodanig in de Legger is aangegeven. In de zone waterstaatswerk gelden beperkingen ten aanzien van het gebruik (zie bijlage 2). De zone waterstaatswerk omvat de gehele waterkering inclusief de binnen- en buitendijkse zones die van belang zijn om de waterkerende functie van de waterkering te waarborgen.
185. *Zwelklei*: Dit is een bodemsoort/klei met het vermogen om relatief veel water op te nemen. Het volume wordt groter en de massa klei zwelt daardoor op. Hiermee kan een waterdichte afdichting worden gerealiseerd. Bijvoorbeeld bentoniet.

Bijlage 2 Profielen Waterkeringen

2.1 Dijklichaam

Zoals vermeld in stroomschema 35.2.2 Plaatsen van objecten bij een primaire waterkering: stroomschema I; Vraag 5: buiten het dijklichaam.

Zoals vermeld in stroomschema 35.2.4 Plaatsen van objecten bij een zomerkade: stroomschema V; Vraag 4: buiten het dijklichaam.

Zoals vermeld in stroomschema 35.3.4 Verwijderen van objecten bij een zomerkade: stroomschema V; Vraag 2: in het dijklichaam.

Zoals vermeld in stroomschema 36.2.2 Plaatsen van bouwwerken bij een primaire waterkering: stroomschema I; Vraag 2: op het dijklichaam.

Zoals vermeld in stroomschema 36.2.4 Plaatsen van bouwwerken bij een zomerkade: stroomschema V; Vraag 2: op het dijklichaam.

Zoals vermeld in stroomschema 36.3.2 Verwijderen van bouwwerken bij een primaire waterkering: stroomschema I; Vraag 3 en Vraag 4: buiten het dijklichaam , Vraag 5: in het dijklichaam.

Zoals vermeld in stroomschema 36.3.4 Verwijderen van bouwwerken bij een zomerkade: stroomschema V; Vraag 1 en Vraag 2: buiten het dijklichaam , Vraag 3: in het dijklichaam.

Zoals vermeld in stroomschema 38.2.1 Plaatsen van afrastering bij een waterkering; Vraag 2: buiten het dijklichaam.

Zoals vermeld in stroomschema 38.3.1 Verwijderen van afrastering bij een waterkering; Vraag 3: in het dijklichaam.

Zoals vermeld in stroomschema 40.2.1 Bewerken van gronden bij een primaire waterkering: stroomschema I; Vraag 3: binnen het dijklichaam.

Zoals vermeld in stroomschema 40.2.3 Bewerken van gronden bij een zomerkade: stroomschema V; Vraag 1: binnen het dijklichaam.

Zoals vermeld in stroomschema 41.2 Vervangen van de grasmat bij een waterkering; Vraag 2: buiten het dijklichaam.

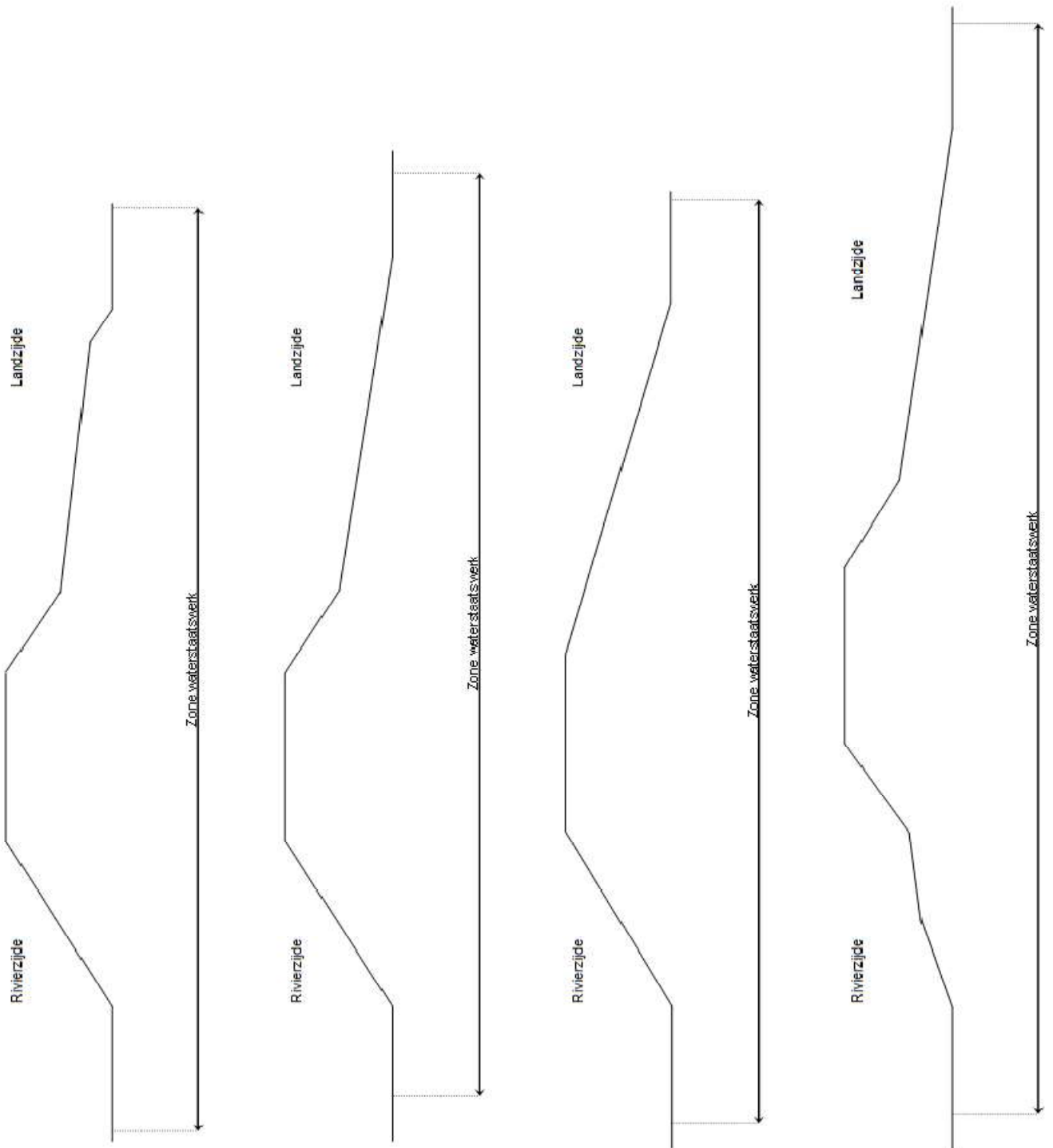
Zoals vermeld in stroomschema 43.2.1 Evenementen bij een primaire waterkering of zomerkade: stroomschema's I en V; Vraag 1: buiten het dijklichaam.

Zoals vermeld in stroomschema 45.2.1 Aanleggen van wegen en verharding op of bij een primaire waterkering: stroomschema I; Vraag 4: buiten het dijklichaam.

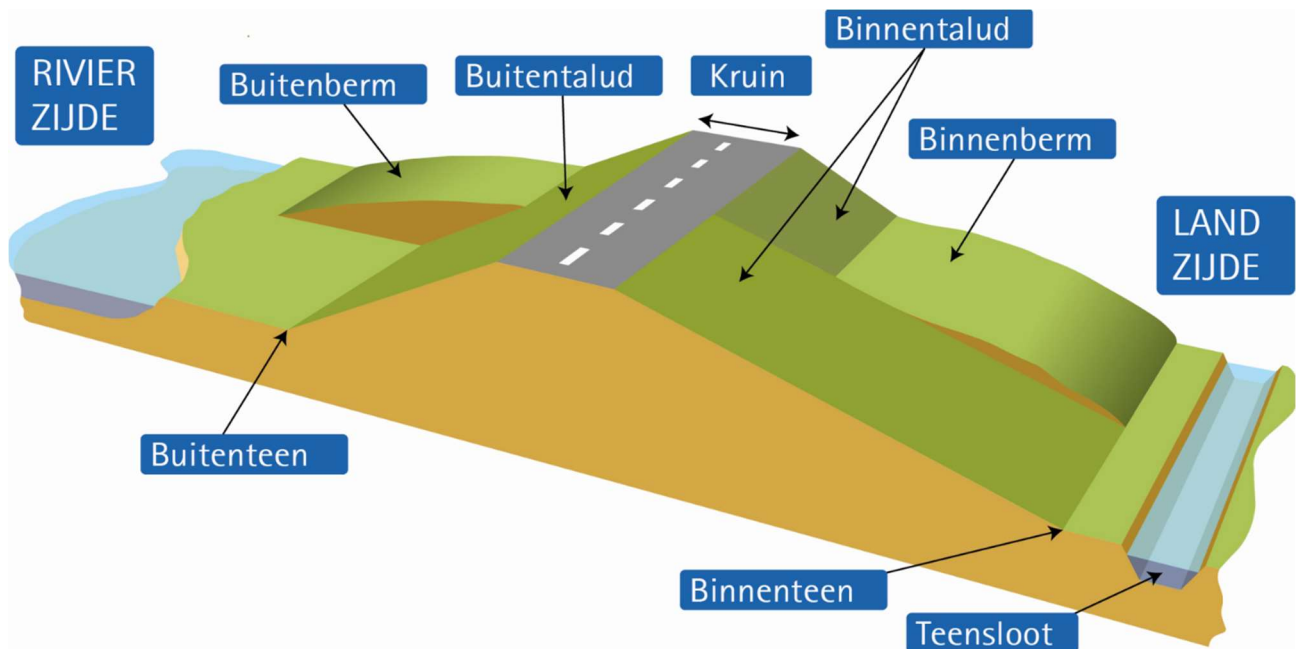
Zoals vermeld in stroomschema 45.2.3 Aanleggen van wegen en verharding op of bij een zomerkade: stroomschema V; Vraag 2: buiten het dijklichaam.

Zoals vermeld in stroomschema 46.2.1 Werkzaamheden aan wegen en verharding op of bij een primaire waterkering of zomerkade: stroomschema's I en V; Vraag 2: buiten het dijklichaam. En Vraag 3: binnen het dijklichaam.

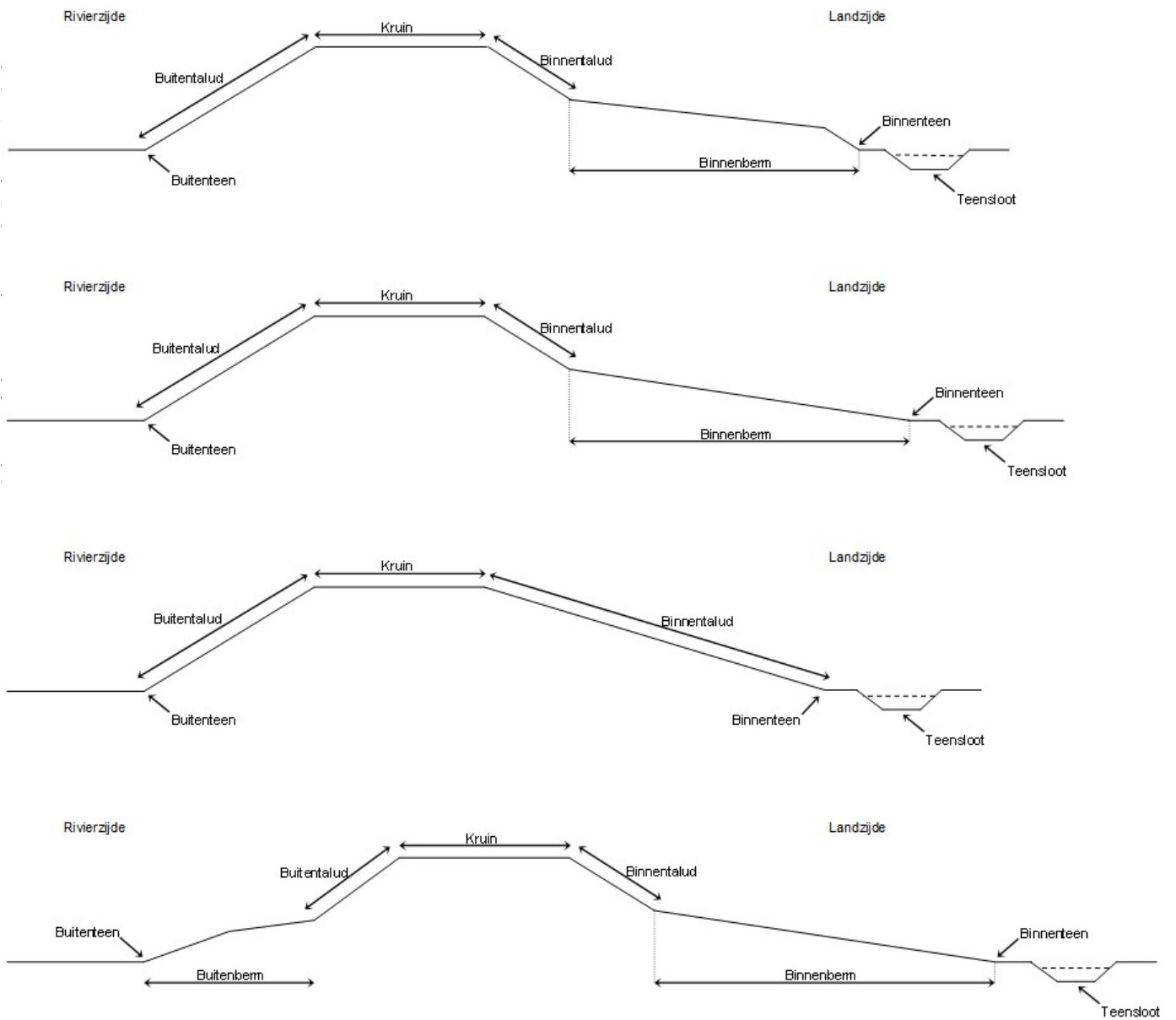
2.2 Zone Waterstaatswerk

2.3 Terminologie waterkering

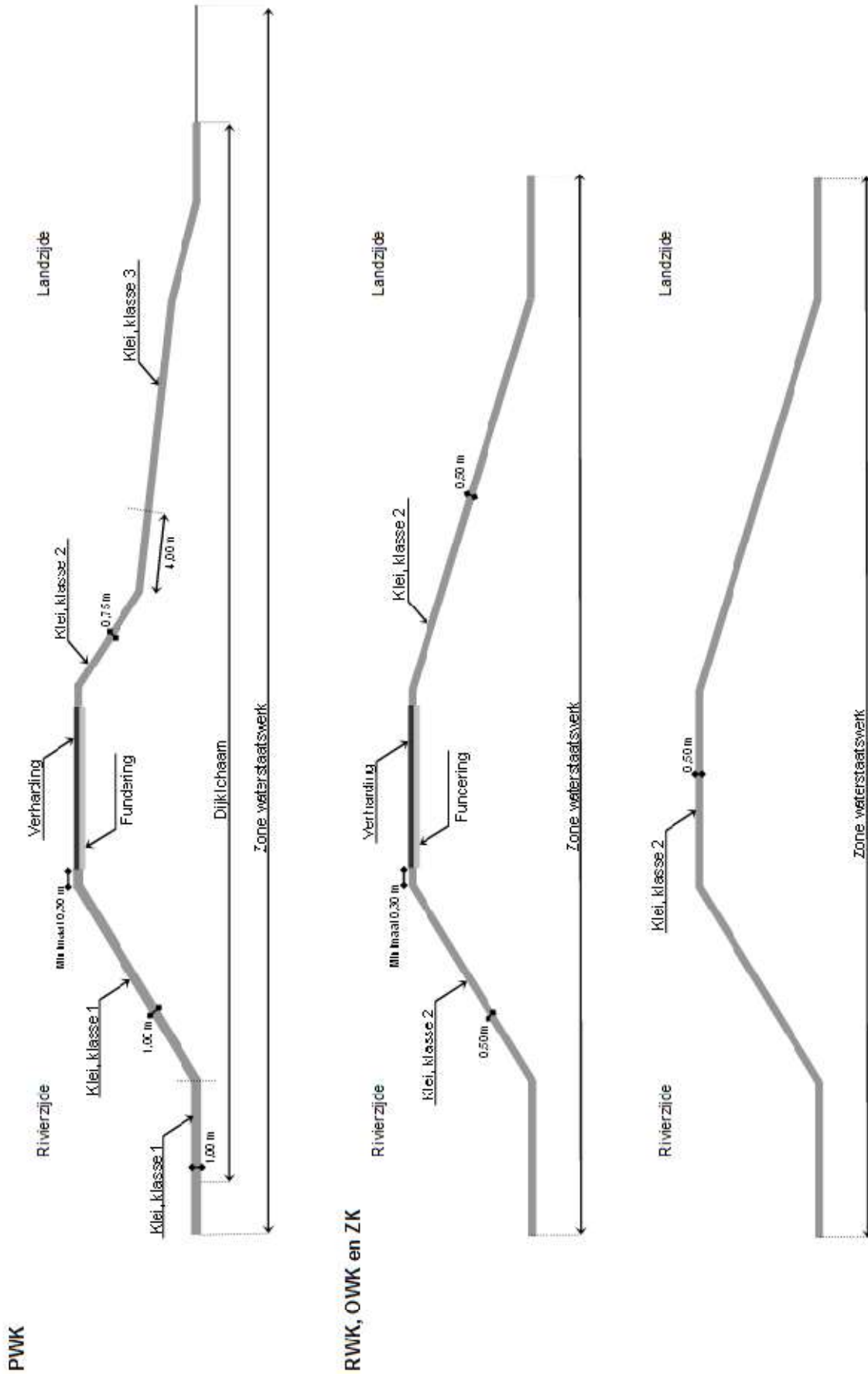

Tekening waterkering met benaming onderdelen

Bijlage 3 Toepassing van klei binnen de zone waterstaatswerk

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 25.4.1 Graafwerkzaamheden bij een waterkering;
Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 25.4.4 Graafwerkzaamheden bij een waterkering;
Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 26.4.1 Aanbrengen van grond bij een waterkering;
Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid g paragraaf 26.4.3 Aanbrengen van grond bij een waterkering;
Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 27.4.1 Duiker, dammen met duiker en inlaatduikers bij
een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 28.2.6.1 Aanleggen van bruggen bij een waterkering;
Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 28.2.6.2 Aanleggen van bruggen bij een waterkering;
Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 28.2.6.3 Aanleggen van bruggen bij een waterkering;
Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid e paragraaf 28.3.6.3 Verwijderen van bruggen bij een waterkering;
Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 29.2.6.1 Aanleggen van steigers en vlonders bij een
waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 29.2.6.2 Aanleggen van steigers en vlonders bij een
waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid e paragraaf 29.3.6.3 Verwijderen van steigers en vlonders bij een
waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 30.2.6 Plaatsen van beschoeiing en damwanden bij een
waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 30.3.6.2 Plaatsen van beschoeiing en damwanden bij een
waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 30.3.6.3 Verwijderen van beschoeiing en damwanden bij
een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 30.3.6.4 Plaatsen van beschoeiing en damwanden bij een
waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 31.2.6.1 Aanleggen van een uitstroomvoorziening en
onttrekkingspunten bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 31.2.6.2 Aanleggen van een uitstroomvoorziening en
onttrekkingspunten bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 31.2.6.3 Aanleggen van een uitstroomvoorziening en onttrekkingspunten bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 31.3.6.1 Verwijderen van een uitstroomvoorziening en onttrekkingspunten bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 31.3.6.2 Verwijderen van een uitstroomvoorziening en onttrekkingspunten bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 31.3.6.3 Verwijderen van een uitstroomvoorziening en onttrekkingspunten bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 32.2.7.1 Leggen van kabels en leidingen bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 32.2.7.3 Leggen van kabels en leidingen bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 32.2.7.4 Leggen van kabels en leidingen bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 32.2.7.7 Leggen van kabels en leidingen bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 32.2.7.8 Leggen van kabels en leidingen bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 32.2.7.10 Leggen van kabels en leidingen bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 32.2.7.11 Leggen van kabels en leidingen bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 32.3.3.1 Verwijderen van kabels en leidingen bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 32.3.3.2 Verwijderen van kabels en leidingen bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 32.3.3.3 Verwijderen van kabels en leidingen bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 33.3.3.1 Verwijderen van beplanting bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 33.3.3.2 Verwijderen van beplanting bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 33.3.3.3 Verwijderen van beplanting bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 33.3.3.4 Verwijderen van beplanting bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid d paragraaf 33.3.3.5 Verwijderen van beplanting bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid d paragraaf 33.3.3.6 Verwijderen van beplanting bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 34.3.3.1 Verwijderen van hekwerken en schuttingen bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 34.3.3.2 Verwijderen van hekwerken en schuttingen bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 34.3.3.3 Verwijderen van hekwerken en schuttingen bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid c paragraaf 34.3.3.4 Verwijderen van hekwerken en schuttingen bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid e paragraaf 36.3.6.3 Verwijderen van bouwwerken bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 38.3.3.1 Verwijderen van afrastering bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 38.3.3.2 Verwijderen van afrastering bij een waterkering; Toepassen van klei.

Zoals vermeld in artikel 1 lid b paragraaf 47.4 Stuwen in of bij een waterkering; Toepassen van klei.

De eisen voor de toe te passen klei zijn opgenomen in onderstaand overzicht.

Cat.	Omschrijving	Grenswaarden (massapercentages t.o.v. droge massa)
1.	Erosiebestendige of stevige klei	Lutumgehalte 20 – 40%
		Wi > 40% en
		Ip > 0,73 * (Wi - 20) met een minimum van 18% en
		Zandgehalte (deeltjes >63 µm) < 40%
2.	Weinig erosiebestendige of schrale klei	Wi < 40%
3.	Niet geschikte of overige klei	Wi > 40% en
		Ip < 0,73 * (WI - 20) of < 18%

Afkortingen

Wi = vloeigrens

Ip = plasticiteitsindex

Voor alleen 1 geldt:

- Afkomstig van een natuurlijk afgezet materiaal;
- Er is minder dan 25% gewichtsverlies bij de HCl-behandeling (Proef 124 RAW Bepalingen 2005).

Daarnaast geldt voor categorie 1 en 2 (afdekklei):

- Organisch stofgehalte < 5%
- Zoutgehalte (NaCl g/l bodemvocht) <4 g/l

Voor alle klei geldt:

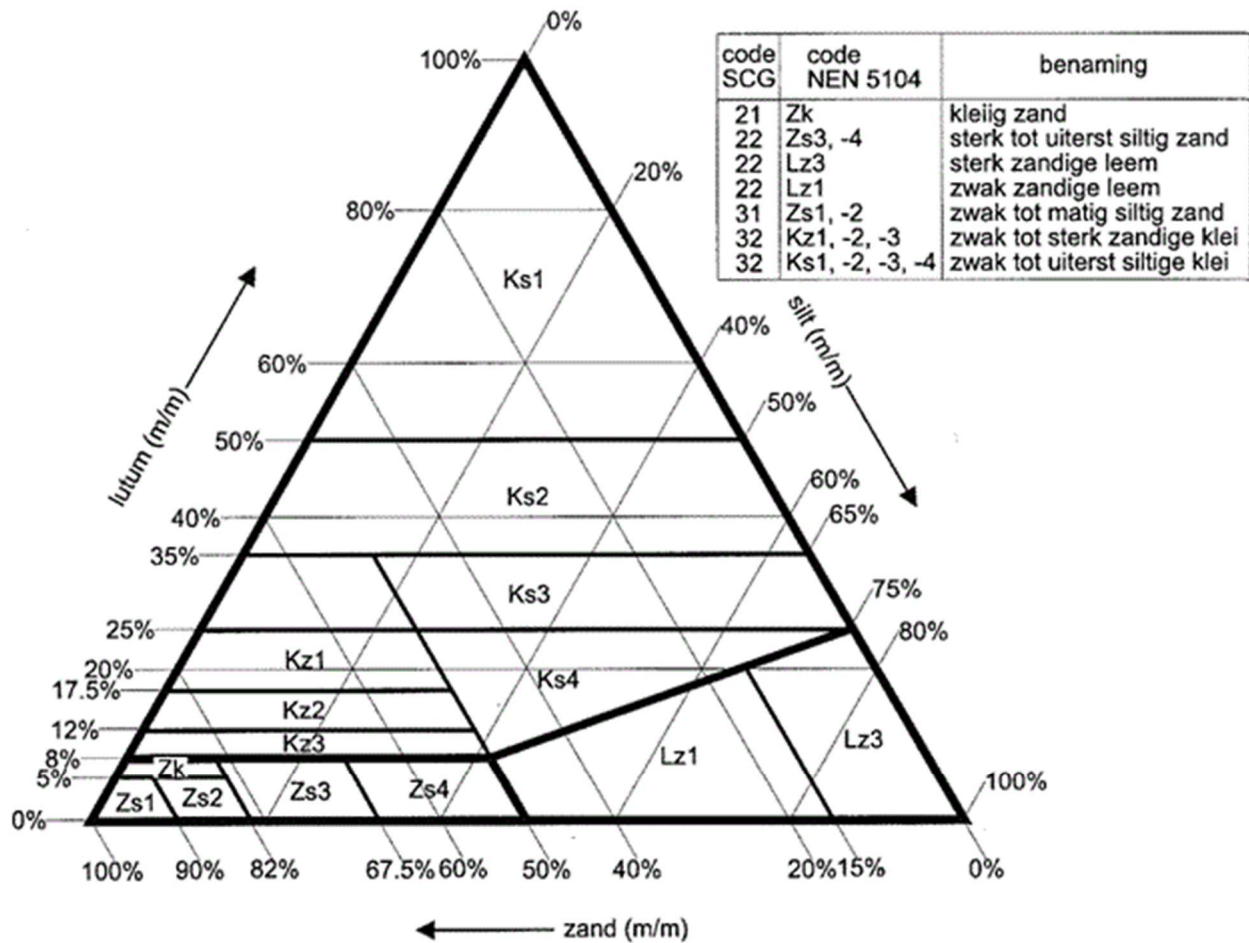
- Geen extreme verkleuringen bij ontgraven of drogen (helder rood, helder geel, helder blauw of veel zwarte plekken)
- Geen afwijkende sterke geur (rotte eieren, olie- of kolenachtig)
- Geen verontreinigingen (puin, wortels, plastic, plantenresten etc.)

De POV gebiedseigen grond werkt aan verder onderzoek naar gebruik van klei. Mogelijke resultaten van dit onderzoek zullen in de toekomst leiden tot aanpassing van de grenswaarden voor gebruik van klei.

In onderstaande figuur 2 uit de NEN 5104 zijn de grenzen van de grondsoorten op basis van lutum, silt en zand aangegeven. Daarbij is de korrelgrootte:

- Lutum < 2µ;
- Silt 2 - 63µ;
- Zand > 2µ.

In de driehoek zijn ook de grenzen van 20 – 40% lutum aangegeven voor cat. 1. De grens voor klei ligt op 8% lutum. Er is dus alleen sprake van klei als het in de categorieën valt die zijn aangemerkt met Ks of Kz. De eisen zoals die hierboven zijn genoemd bepalen vervolgens of klei geschikt is voor de toepassing waarvoor het bedoeld is.

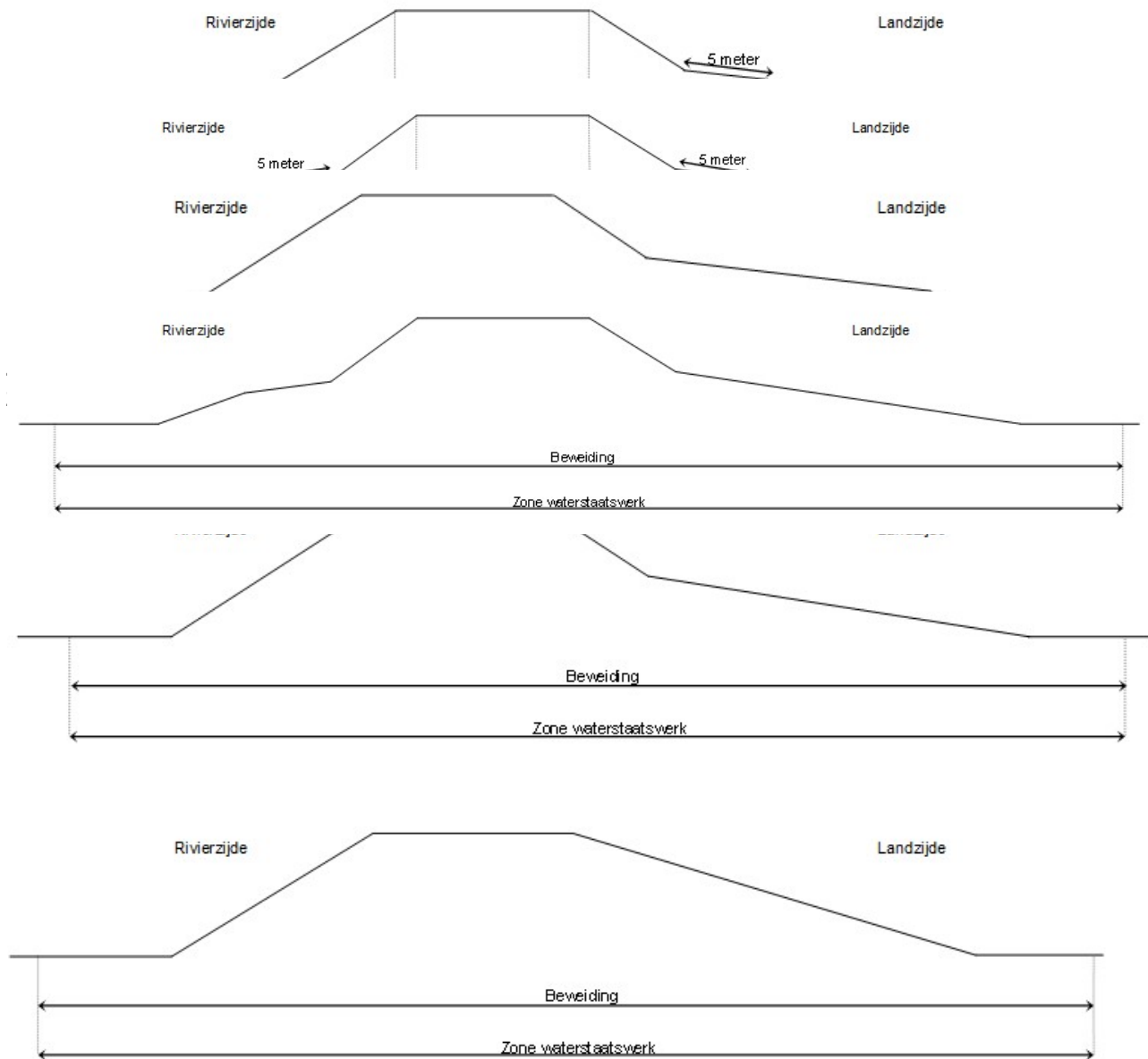
Figuur 2: Indeling en benaming van grondsoorten naar de gehalten aan lutum, silt en zand conform NEN 5104

Bijlage 4 Beweiden van gronden bij een waterkering

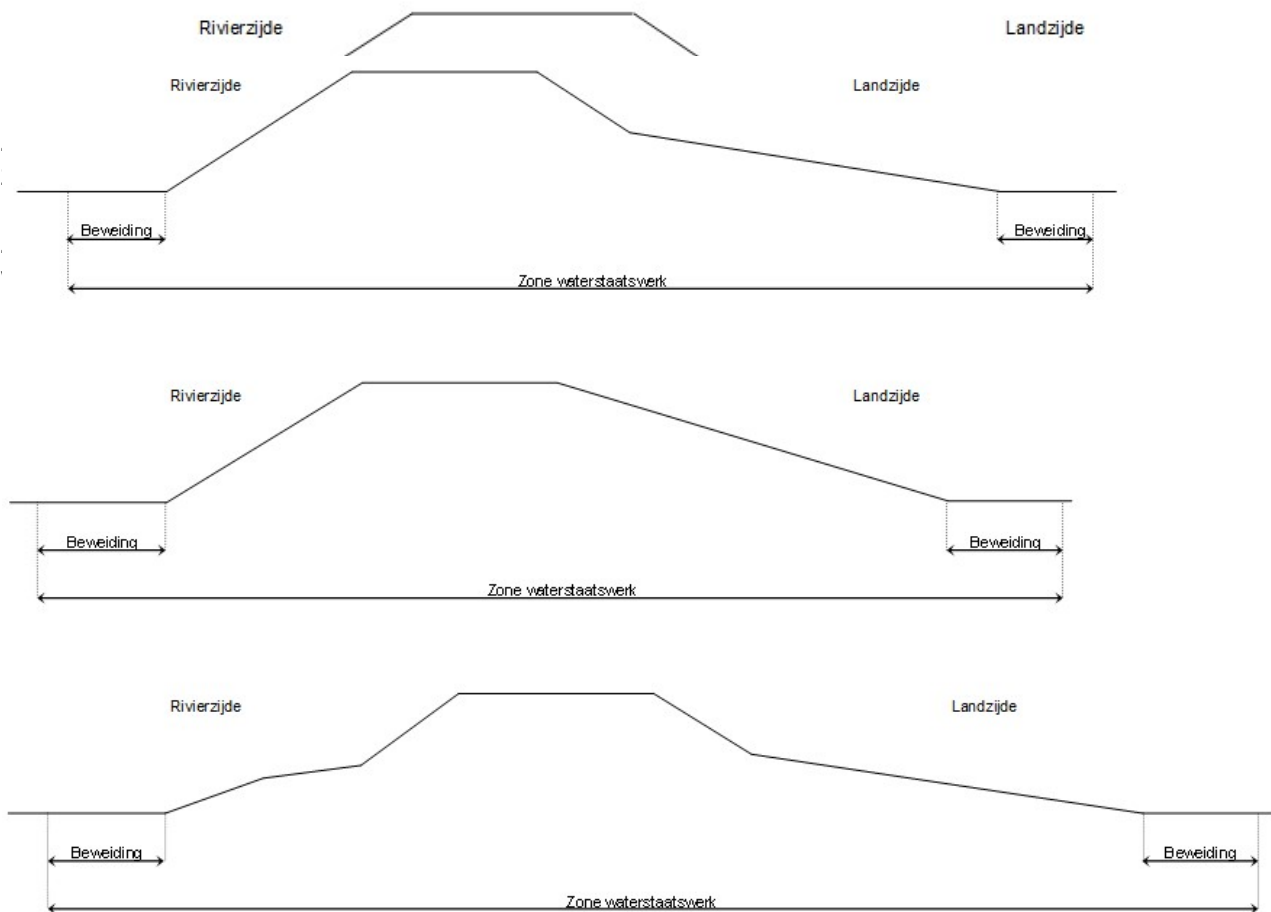
4.1 Beweiden bij een primaire waterkering

Figuur I Zomerperiode: Beweiden van schapen of geiten bij een primaire waterkering

* Indien een talud wordt beweid, dan minimaal 5 m vlak meebeweiden

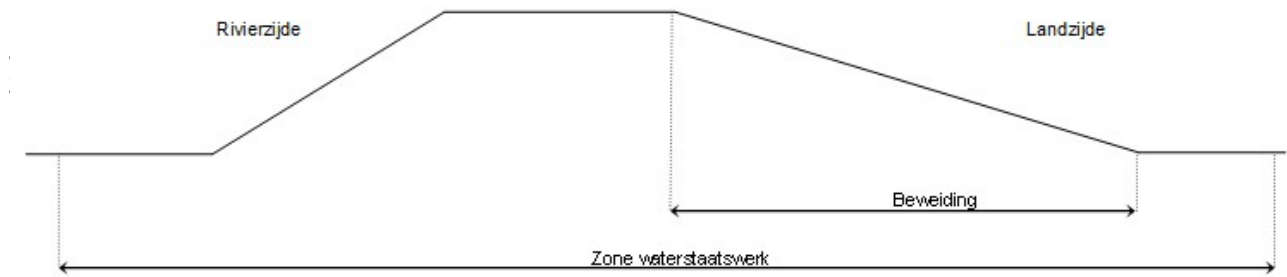

Figuur II Zomerperiode: Beweiden van rundvee of andere dieren dan schapen, geiten of rundvee bij een primaire waterkering
Winterperiode: Beweiden van alle dieren bij een primaire waterkering

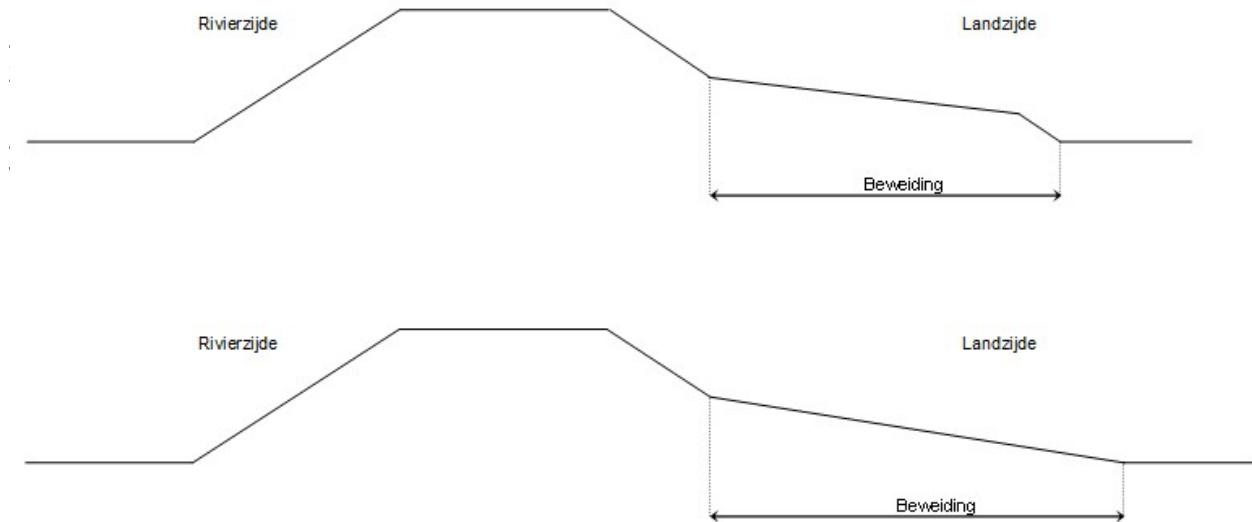

Figuur III Zomerperiode: Beweiden van rundvee bij een primaire waterkering

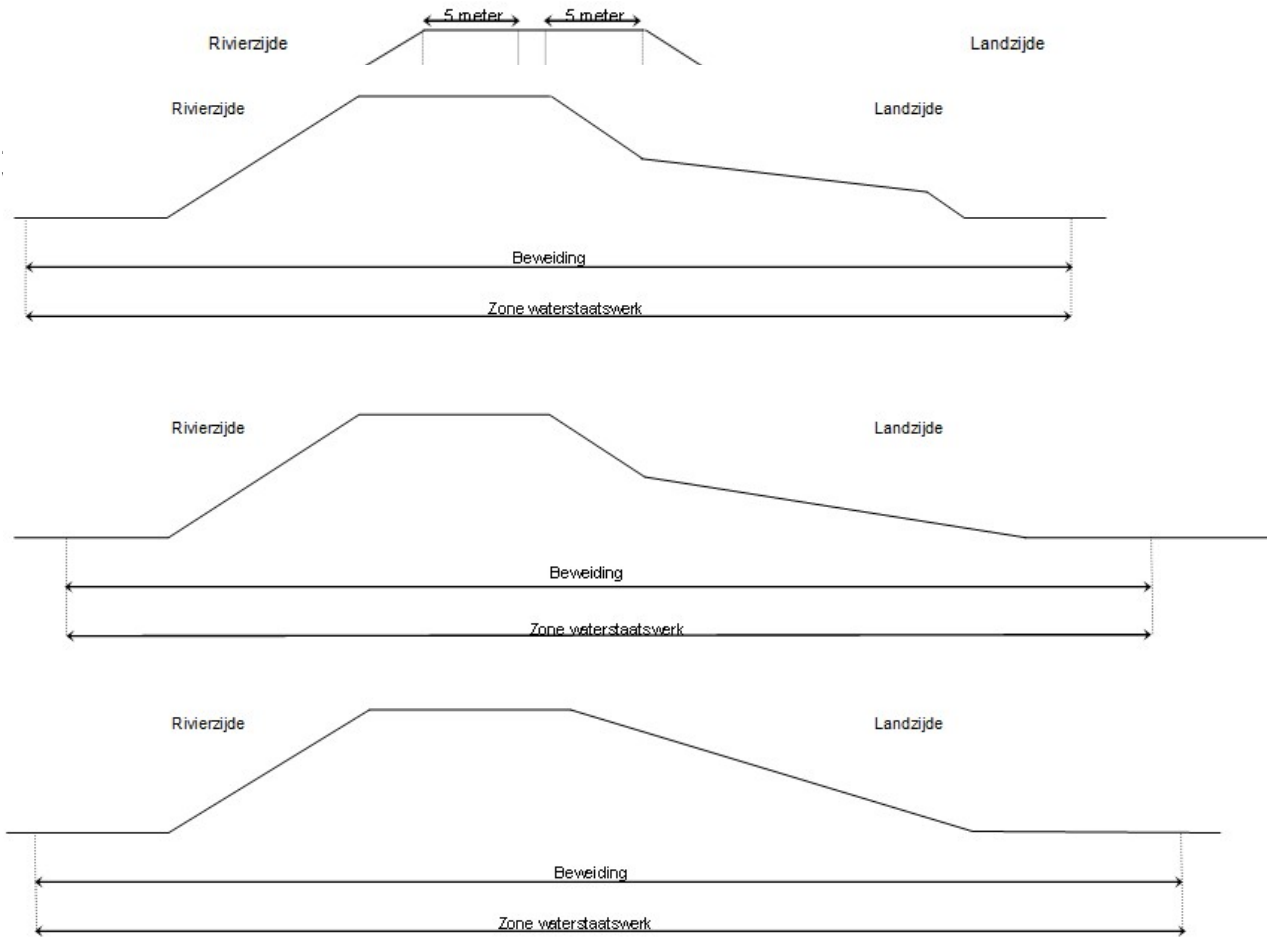
Figuur IV Zomerperiode: Beweiden van rundvee of andere dieren dan schapen geiten of rundvee bij een primaire waterkering
Winterperiode: Beweiden van alle dieren bij een primaire waterkering

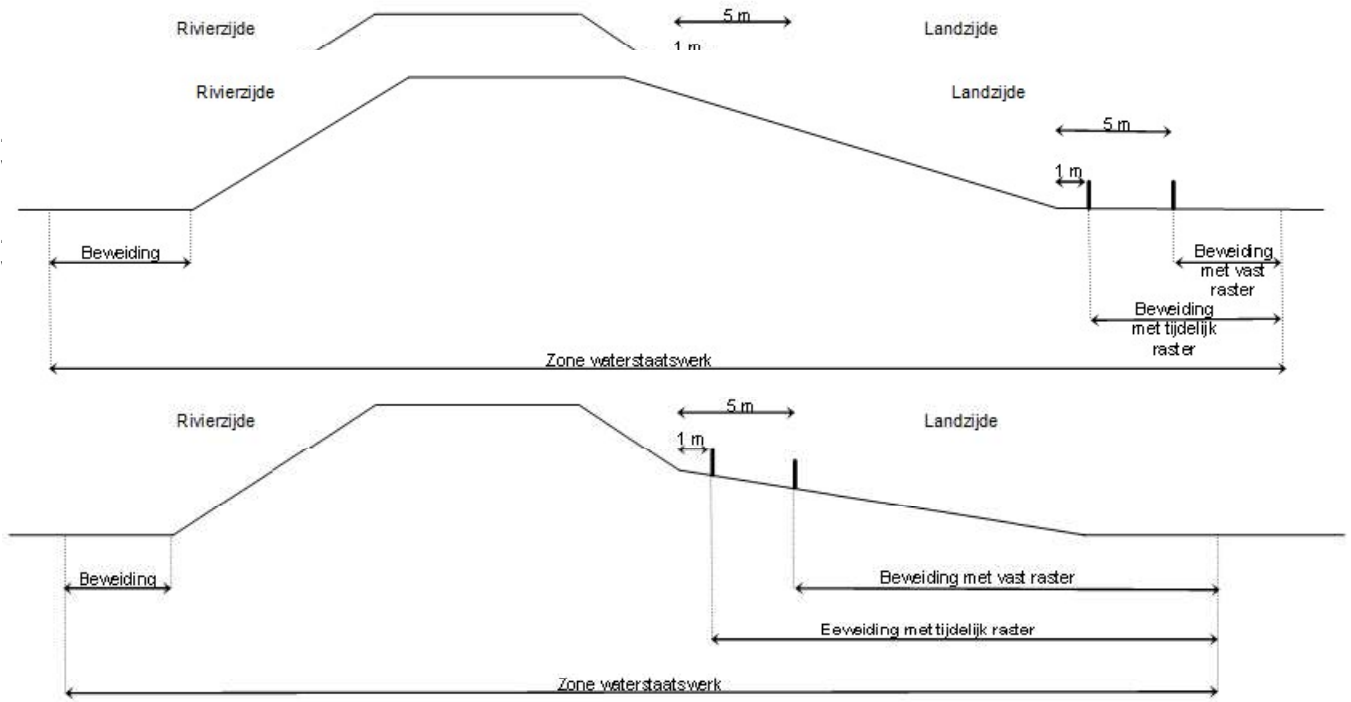
4.2 Beweiden bij een regionale of overige waterkering

Figuur V Zomerperiode: Beweiden van schapen of geiten bij een regionale of overige waterkering

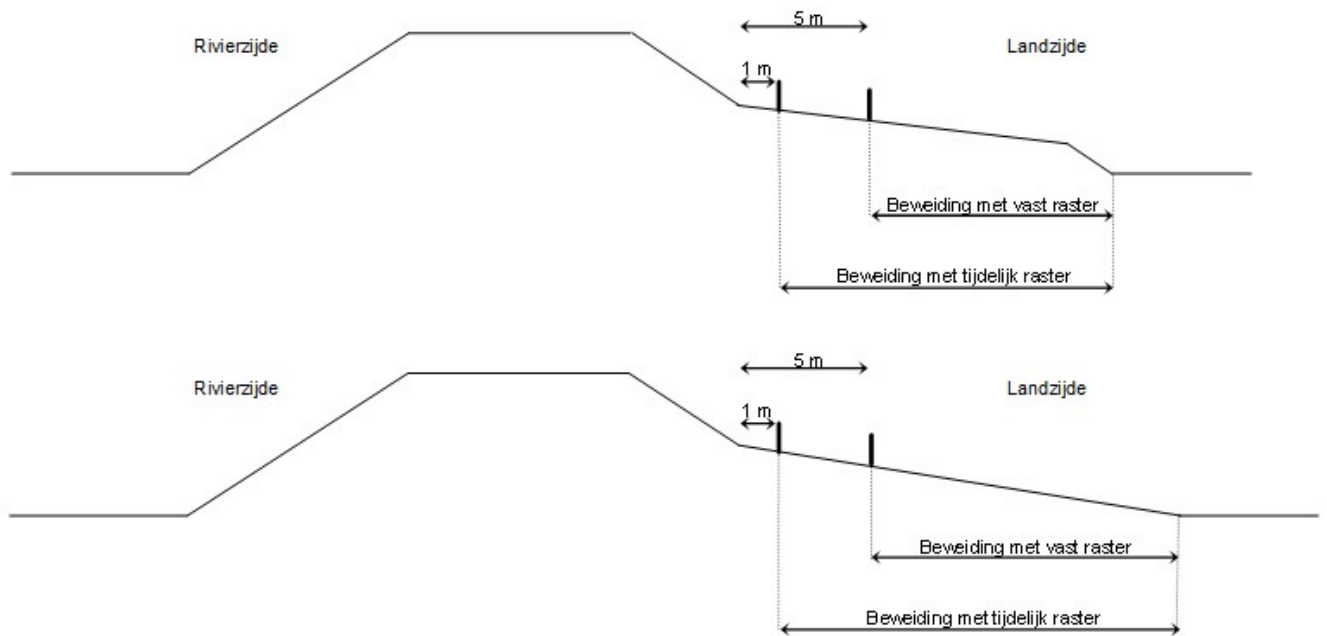
* Indien een talud wordt beweid, dan minimaal 5 m vlak meebeweiden

Figuur VI Zomerperiode: Beweiden van rundvee of andere dieren dan schapen, geiten of rundvee bij een regionale of overige waterkering
Winterperiode: Beweiden van alle dieren bij een regionale of overige waterkering

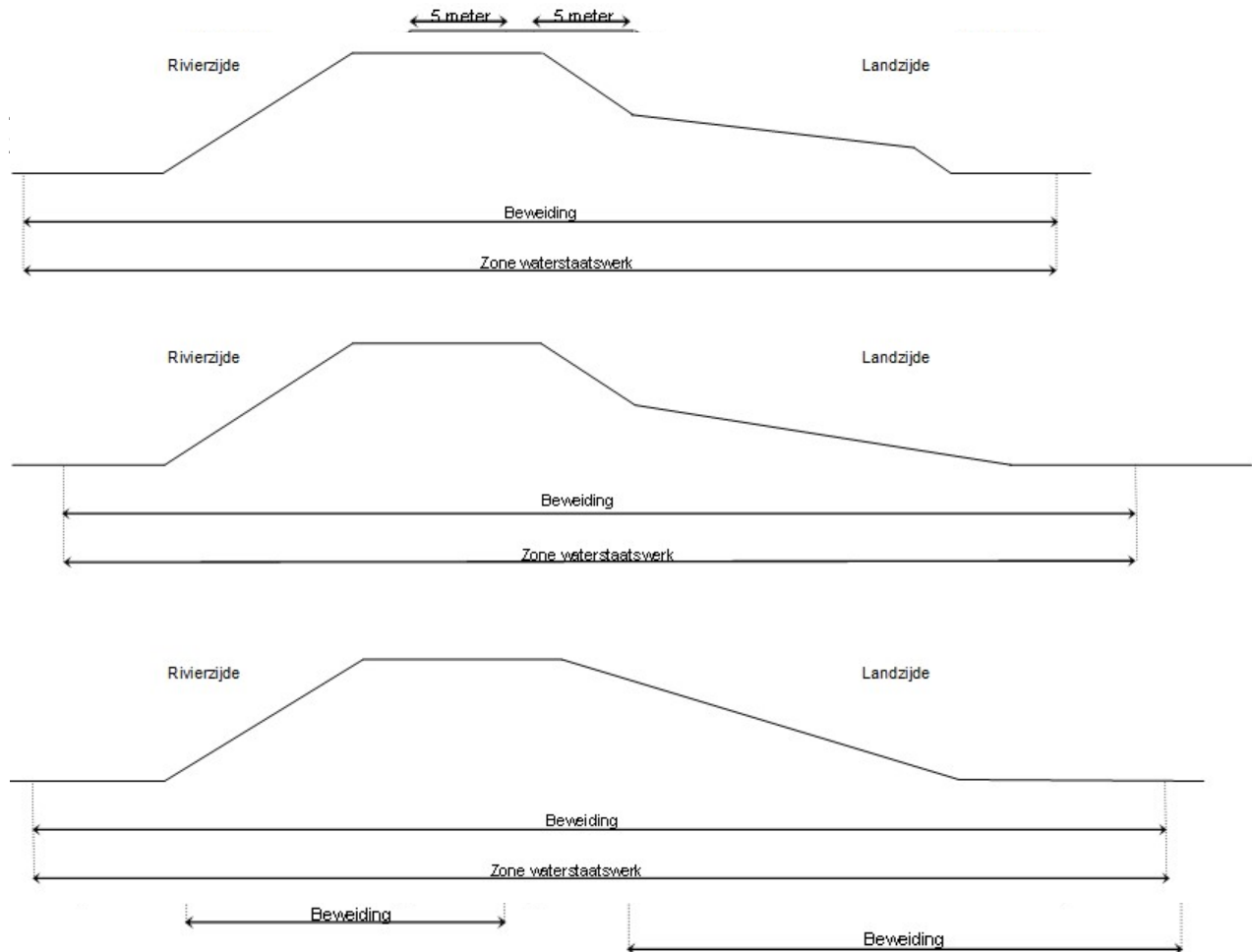
Figuur VII Zomerperiode: Beweiden van rundvee of andere dieren dan schapen geiten of rundvee bij een regionale of overige waterkering
Winterperiode: Beweiden van alle dieren bij een regionale of overige waterkering

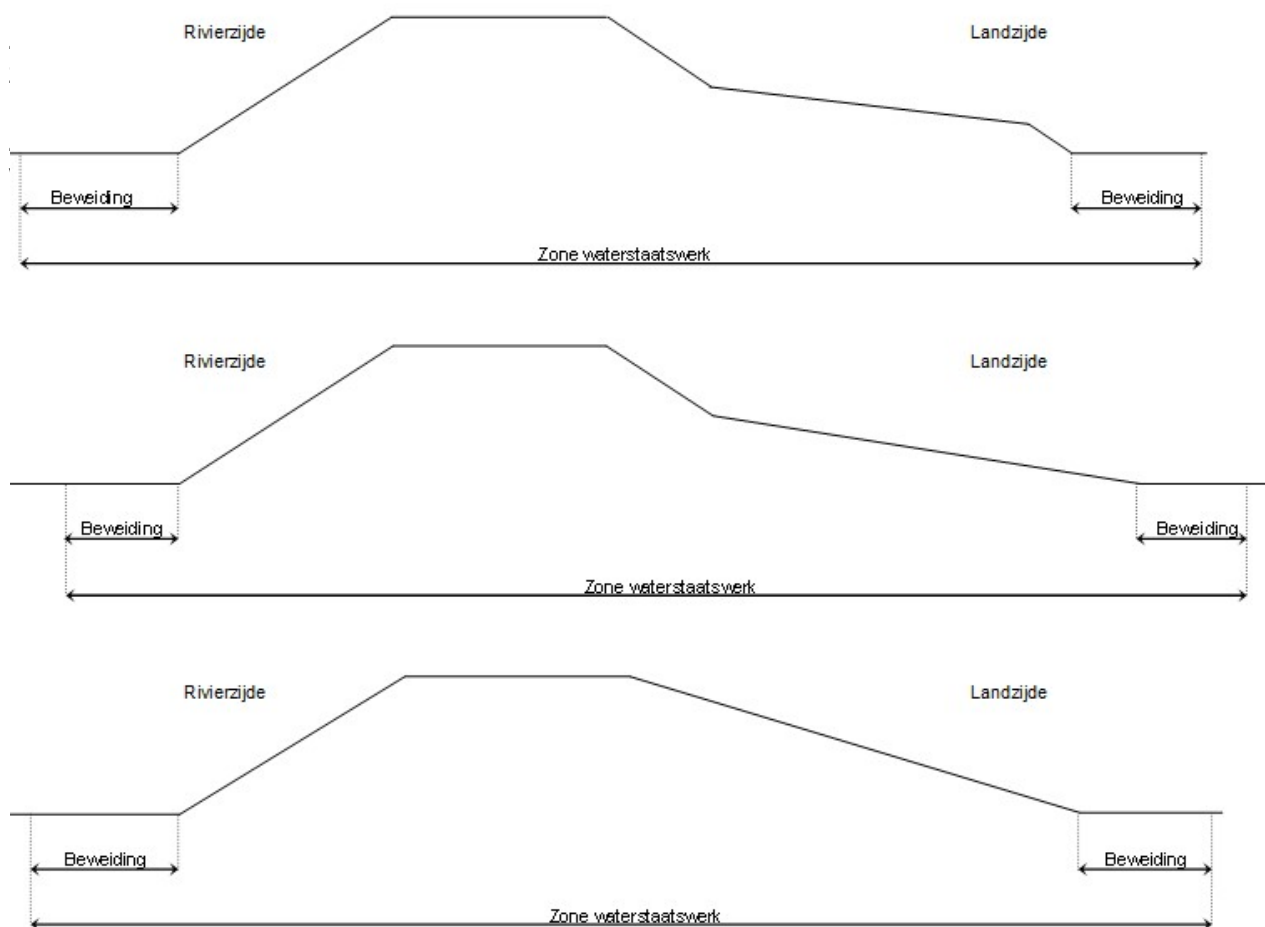
4.3 Beweiden bij een zomerkade

Figuur VIII Zomerperiode: Beweiden van schapen, geiten of rundvee bij een zomerkade

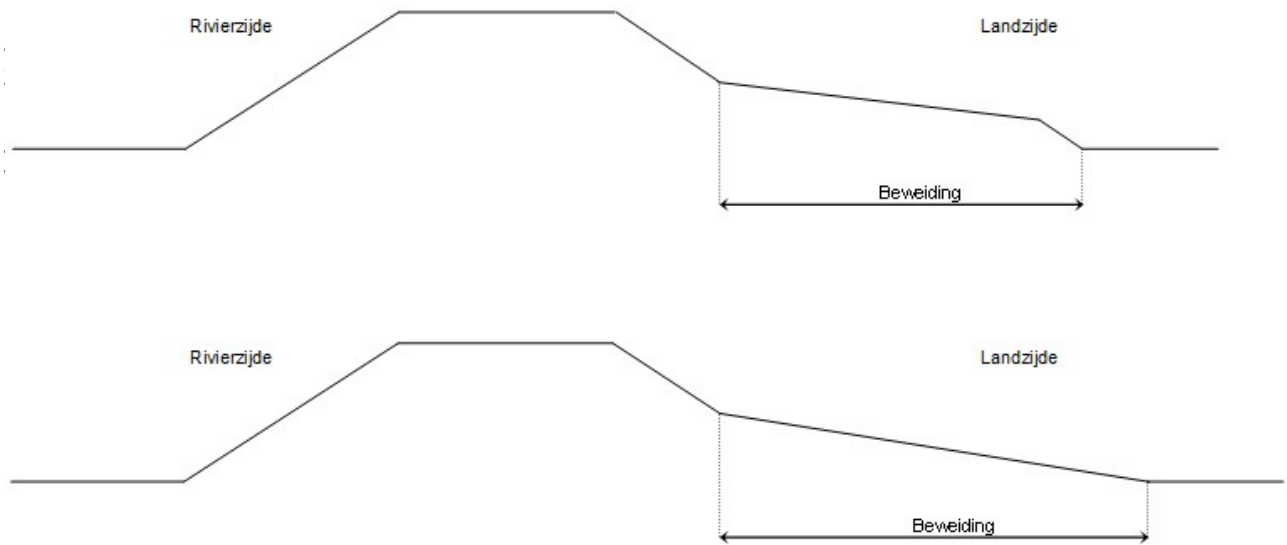
* Indien een talud wordt beweid, dan minimaal 5 m vlak meebeweiden

Figuur IX Zomerperiode: Beweiden van andere dieren dan schapen, geiten of rundvee bij een zomerkade
Winterperiode: Beweiden van alle dieren bij een zomerkade

Figuur X Zomerperiode: Beweiden van andere dieren dan schapen geiten of rundvee bij een zomerkade
Winterperiode: Beweiden van alle dieren bij een zomerkade

Bijlage 5 Kaarten bij de Keur, Uitvoeringsregels en Beleidsregels

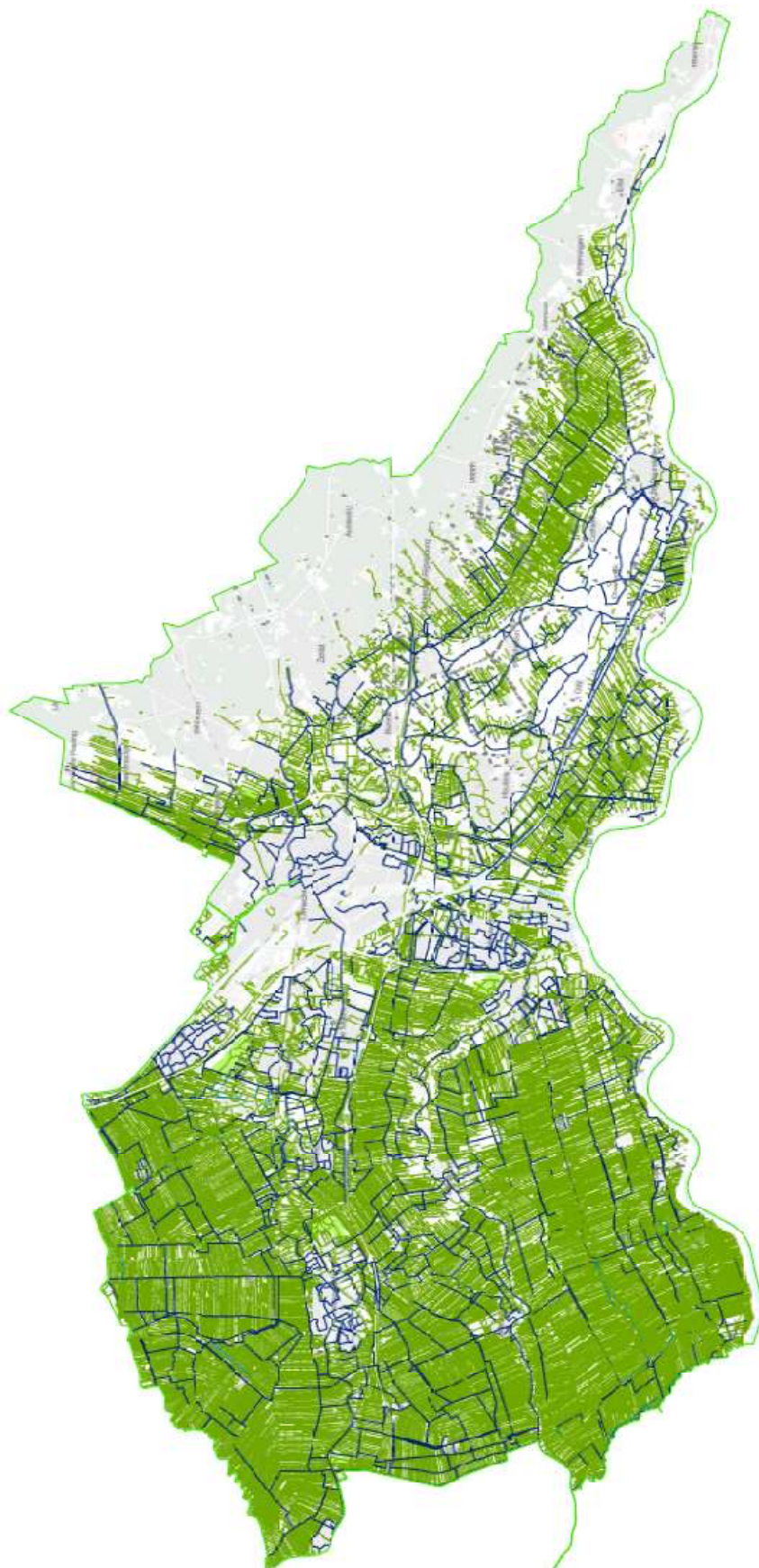
Kaartnr.		Onderwerp kaart	Toelichting
1	A	Oppervlaktewateren	De ligging van de oppervlaktewateren waarbij per oppervlaktewater de kernzone en het watervlak is ingetekend. Onderscheid is gemaakt in drie categorieën. Voor elk oppervlaktewater zijn de voor de keur- en legger oppervlaktewateren relevante gegevens vermeld zoals het leggerprofiel en de onderhoudsplichtige
	B	Onderhoudsvaarwateren	De ligging van onderhoudsvaarwater zoals bedoeld in de legger oppervlaktewateren, artikel 7
	C	Kunstwerken	De ligging van de (ondersteunende) kunstwerken, onderverdeeld in typen. Voor elk kunstwerk is aangegeven wie de onderhoudsplichtige is voor het gewoon onderhoud en voor het buitengewoon onderhoud
	D	Beschoeiingen van het waterschap	De ligging van de beschoeiingen zoals bedoeld in de legger oppervlaktewateren, artikel 4, lid 6
	E	Onderhoudsplichtigen gewoon onderhoud oppervlaktewater	Van elk oppervlaktewater de onderhoudsplichtige voor het gewoon onderhoud aangegeven
	F	Onderhoudsplichtigen buitengewoon onderhoud oppervlaktewater	Van elk oppervlaktewater de onderhoudsplichtige voor het buitengewoon onderhoud aangegeven
	G	Bergingsgebieden	De ligging van de bergingsgebieden zoals bedoeld in de legger oppervlaktewateren, artikel 6
2	A	Beschermingszones watersysteem A	De ligging van de beschermingszones, type A, zoals bedoeld in de legger oppervlaktewateren, artikel 3
	B	Beschermingszones watersysteem B	De ligging van de beschermingszones, type B, zoals bedoeld in de legger oppervlaktewateren, artikel 4
	C	Beschermingszones watersysteem K	De ligging van de beschermingszones, type K, zoals bedoeld in de legger oppervlaktewateren, artikel 5
3		Te beschermen natuurvriendelijke oevers	De ligging van de natuurvriendelijke oevers zoals bedoeld in de legger oppervlaktewateren, artikel 9. Ter bescherming van inrichting en het functioneren ervan gelden hier extra regels. De breedte van de zone richting land en richting water is indicatief.
4		Aangewezen vaarwegen en overig vaarwater	De ligging van de aangewezen vaarwegen en overige vaarwateren zoals bedoeld in de legger oppervlaktewateren, artikel 8
5		Zones met minimale duikerdiameter 0,80 m	De ligging van de zone waarin duikers met een minimale diameter van 0,80 meter moeten worden aangelegd zoals bedoeld in de Uitvoeringsregels bij de Keur
6		Bebouwd gebied	De ligging van de bebouwde gebieden zoals bedoeld in de Uitvoeringsregels bij de Keur
7		Utrechtse Heuvelrug	De zonering van de Utrechtse Heuvelrug zoals bedoeld in de Uitvoeringsregels bij de Keur
8		Veen en klei-op-veen gronden	De ligging van de veengronden en de klei-op-veengronden zoals bedoeld in de Uitvoeringsregels bij de Keur
9		Grens oost-west HDSR	De gebiedsindeling van HDSR in oost en west, van belang voor afmetingen watergangen

11		Minimaal profielen belangrijke tertiaire watergangen	De ligging van de belangrijke tertiaire watergangen waar een bepaald minimumprofiel geldt zoals bedoeld in de Uitvoeringsregels bij de Keur
12		Restricties voor bruggen	De ligging van watergangen waar restricties voor bruggen gelden zoals bedoeld in de Uitvoeringsregels bij de Keur
15	A	Primaire waterkeringen	De ligging van de Primaire Waterkeringen, met daarbij aangegeven het profiel van vrije ruimte, de zone waterstaatswerk en de beschermingszone
	B	Regionale waterkeringen	De ligging van de Regionale Waterkeringen, met daarbij aangegeven de zone waterstaatswerk en de beschermingszone
	C	Overige waterkeringen	De ligging van de Overige Waterkeringen, met daarbij aangegeven de zone waterstaatswerk en de beschermingszone
	E	Zomerkades	De ligging van de Zomerkades, met daarbij aangegeven de zone waterstaatswerk en de beschermingszone
16		Verheelde waterkeringen	De ligging van de Verheelde Waterkeringen zoals bedoeld in de Uitvoeringsregels bij de Keur
18	A	Kwetsbaar bebouwd gebied	Op kaart zijn zowel de kwetsbaar bebouwde gebieden aangegeven als indicatief de kwetsbare panden De kwetsbare panden geven een indicatie van mogelijk aanwezig kwetsbare panden, dit is niet een compleet overzicht. Panden worden als kwetsbaar gezien als deze ouder dan 1960 zijn of op staalgefundeerd of binnen in gebieden met veen of klei in de bodem.
	B	Grondwatergevoelige natuurgebieden	De ligging van de Grondwatergevoelige natuurgebieden zoals bedoeld in de Uitvoeringsregels bij de Keur
19		Insteekhavens	Kaart met mogelijke locaties voor insteekhavens langs de gekanaliseerde Hollandsche IJssel
20		Hoogwatervoorzieningen	De ligging van hoogwatervoorzieningen

Om een beeld te geven van de kaarten, zijn deze hieronder ingevoegd. De kaarten kunnen met een hogere mate van detail, digitaal bekeken worden. De kaarten zijn digitaal beschikbaar via de website van het waterschap (www.hdsr.nl).

Op de site kunnen de verschillende kaartlagen aan- en uitgezet worden en kan er ingezoomd worden.

OPPERVLAKTEWATEREN

Leggervakken: Watervoerend	Primair Oppervlaktewater	Primair Oppervlaktewater	Primair Kernzone
—	—	—	—
Secundair Oppervlaktewater	Secundair Oppervlaktewater	Secundair Kernzone	
—	—	—	
Tertiair Oppervlaktewater	Tertiair Oppervlaktewater	Tertiair Kernzone	
—	—	—	
Leggervakken: Droge Sibot			

LEGGER / KEUR 2018

KAART 1A

DATUM: 04-05-2018
 FORMAAT: A3
 SCHAAL: 1:160.000

N

HOOFDDORPSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

ONDERHOUDSVAARWATEREN

LEGGER / KEUR 2018

KAART 1B

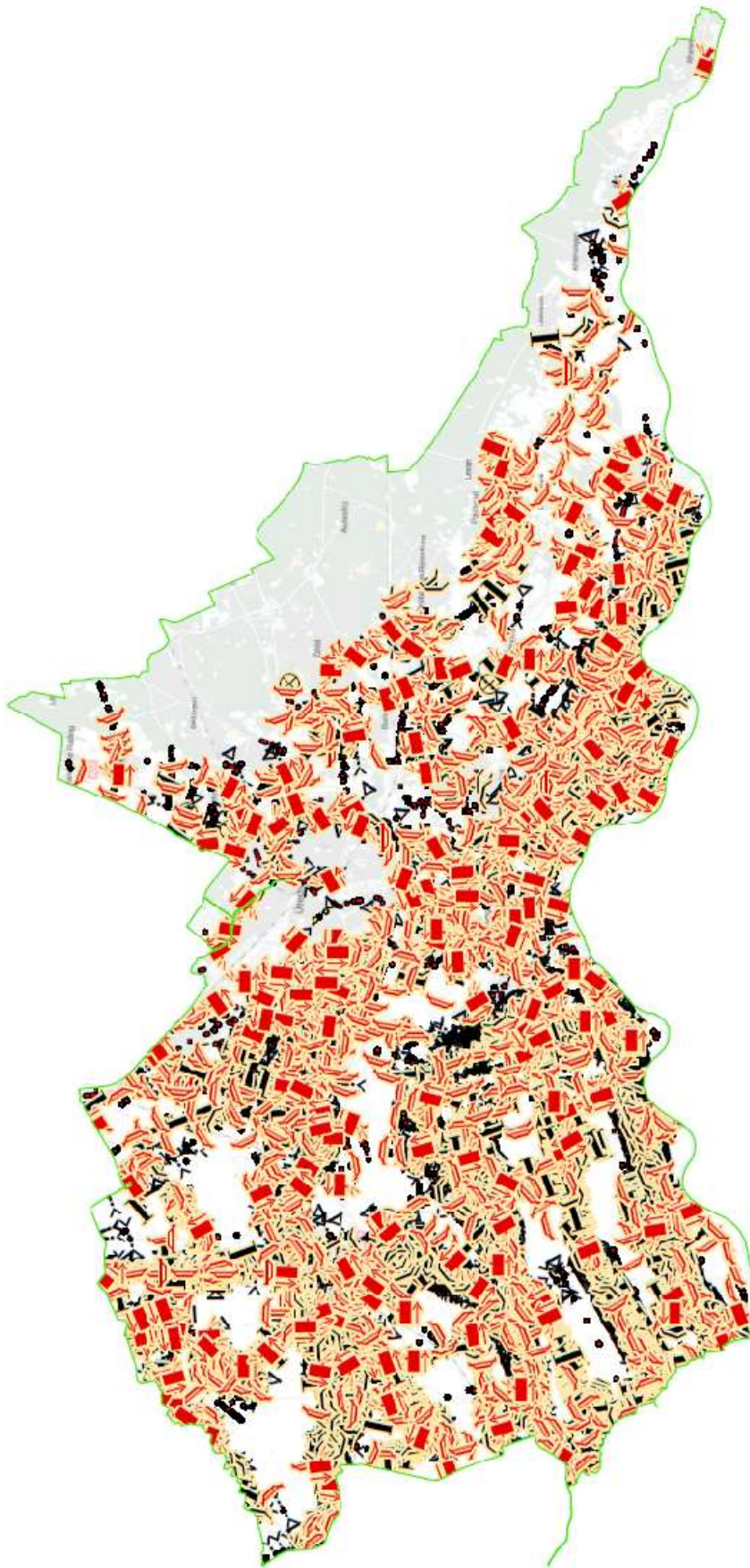
DATUM: 04-05-2018

FORMAAT: A3

SCHAAL: 1:160.000

KUNSTWERKEN

LEGGER / KEUR: 2018

KAART 1C

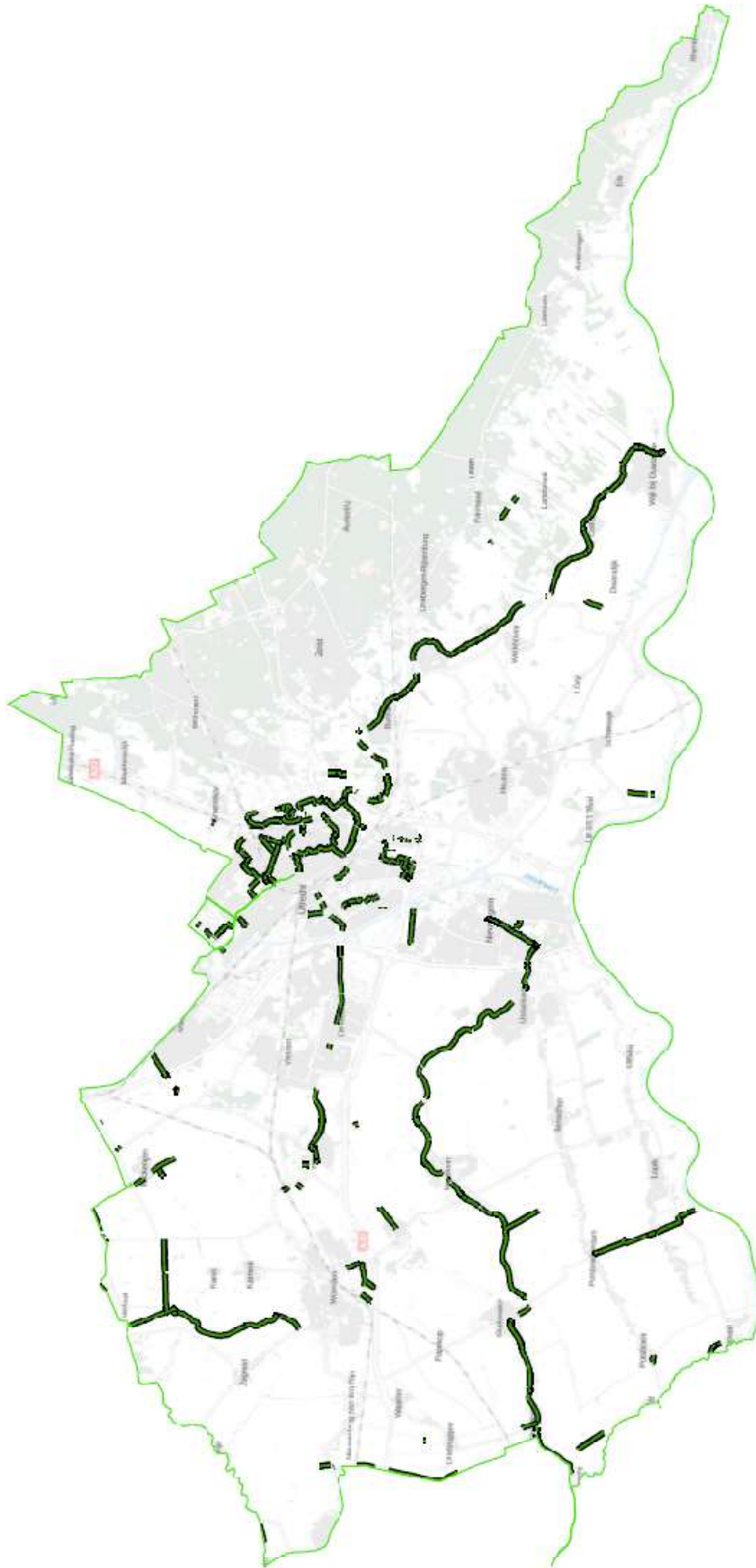
DATUM: 04.05.2018
 FORMAAT: A3
 SCHAAL: 1:160.000

HOOGHEMRAADSCHAP
**DE STICHTSE
 RIJNLANDEN**

Kunstwerken

	Gemaal		Dam		Stuwende Duiker
	Stuw		Sluis		Duiker
	Overlaat		Inlaat		Sifon
			Afsluiter		Vrpassage

BESCHOEIINGEN VAN HET WATERSCHAP

LEGGER / KEUR 2018

KAART 1D

DATUM: 04-05-2018
FORMAAT: A3
SCHAAL: 1:160.000

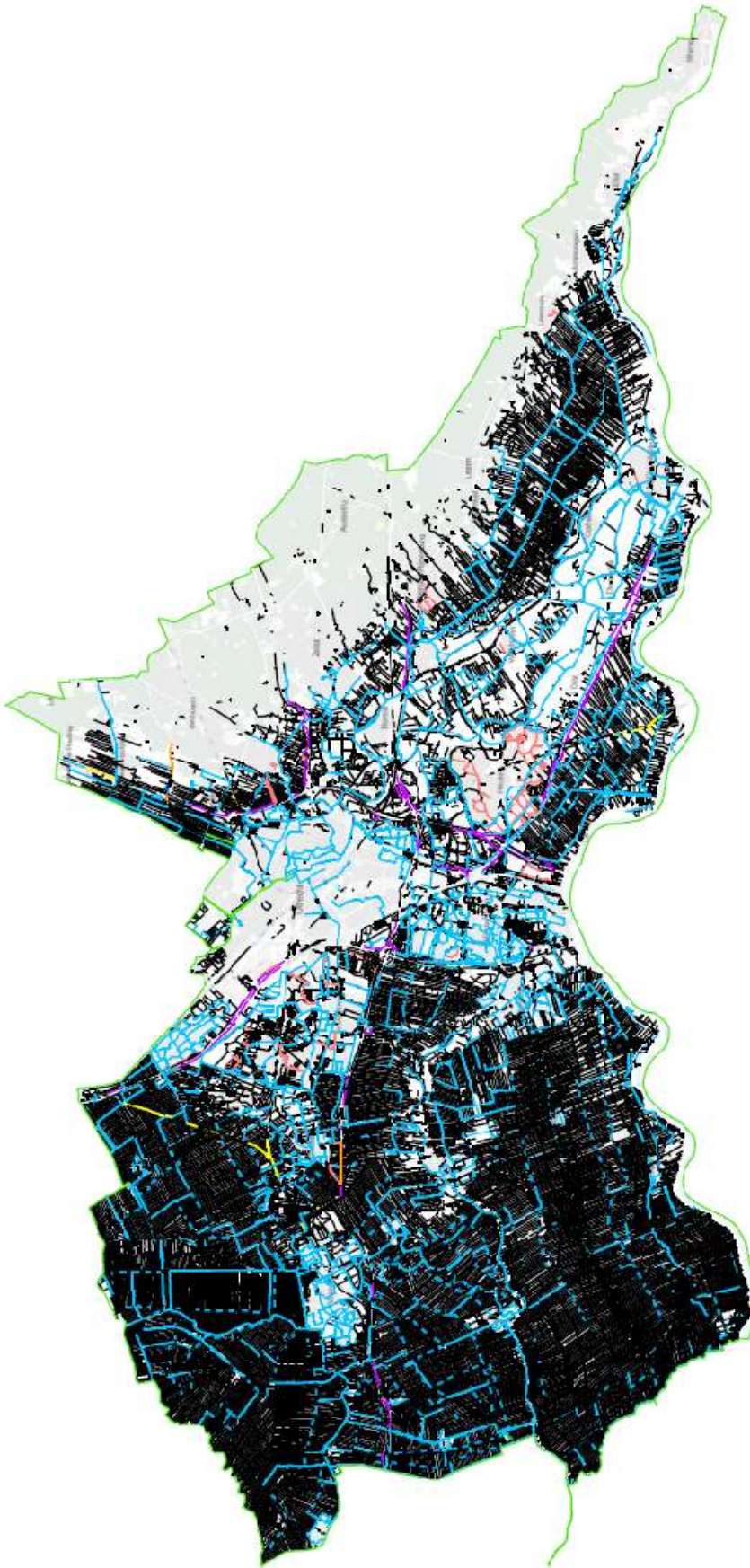

HOOGHEMANSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

 Beschoeiing van het waterschap

ONDERHOUDSPLECHTIGEN GEWOON ONDERHOUD OPPERVLAKTEWATER

- Onderhoudsplichtigen, gewoon onderhoud
- Waterschap
  - Waterschap - Aangelande, conform artikel 4, lid 1, sub b
  - Aangeande Linkerkant - Waterschap Rechterkant
  - Aangeande Rechterkant - Waterschap Linkerkant
  - Aangeande
  - Gemeente

- Provincie
- Rijkswaterstaat
- Spoorwegbeheerder
- Waterleidingmaatschappij
- Terrein- en natuurbeheerders
- Wegbeheerder

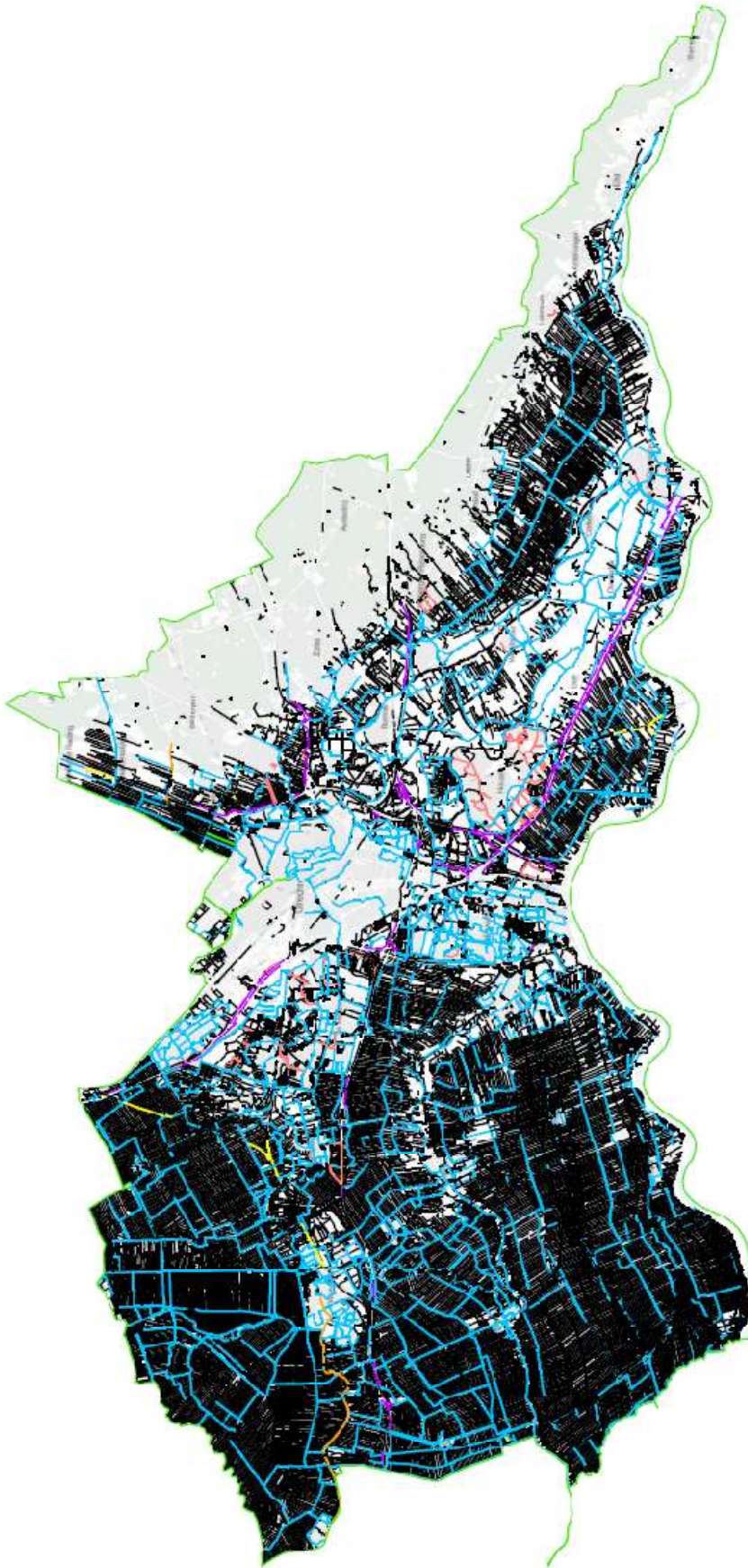
LEGGER / KEUR 2018

KAART 1E

D/ATUM: 04 05 2018
 FORM/AAAT: A3
 SCHAAL: 1:160.000

HOOGHELIJKSCHAAP
**DE STICHTSE
 RIJNLANDEN**

ONDERHOUDSPLECHTIGEN BIJTENGEWON OPPERVLAKTEWATER

- Onderhoudsplichtigen, buitengewoon onderhoud
- Waterschap
  - - - Waterschap - Aangeande, conform artikel 4, lid 1, sub b
  - = = = Aangelande linker kant - Waterschap Rechterkant
  - = = = Aangelande Rechterkant - Waterschap Linkerkant
  - Aangelande
  - Gemeente

- Provincie
- Rijkswaterstaat
- Spoorwegbeheerder
- Waterleidingmaatschappij
- Terrein- en natuurbeheerders
- Wegbeheerder

LEGGER / KEUR 2018

KAART 1F

DATUM: 04-05-2018
 FORMAAT: A3
 SCHAAL: 1:160.000

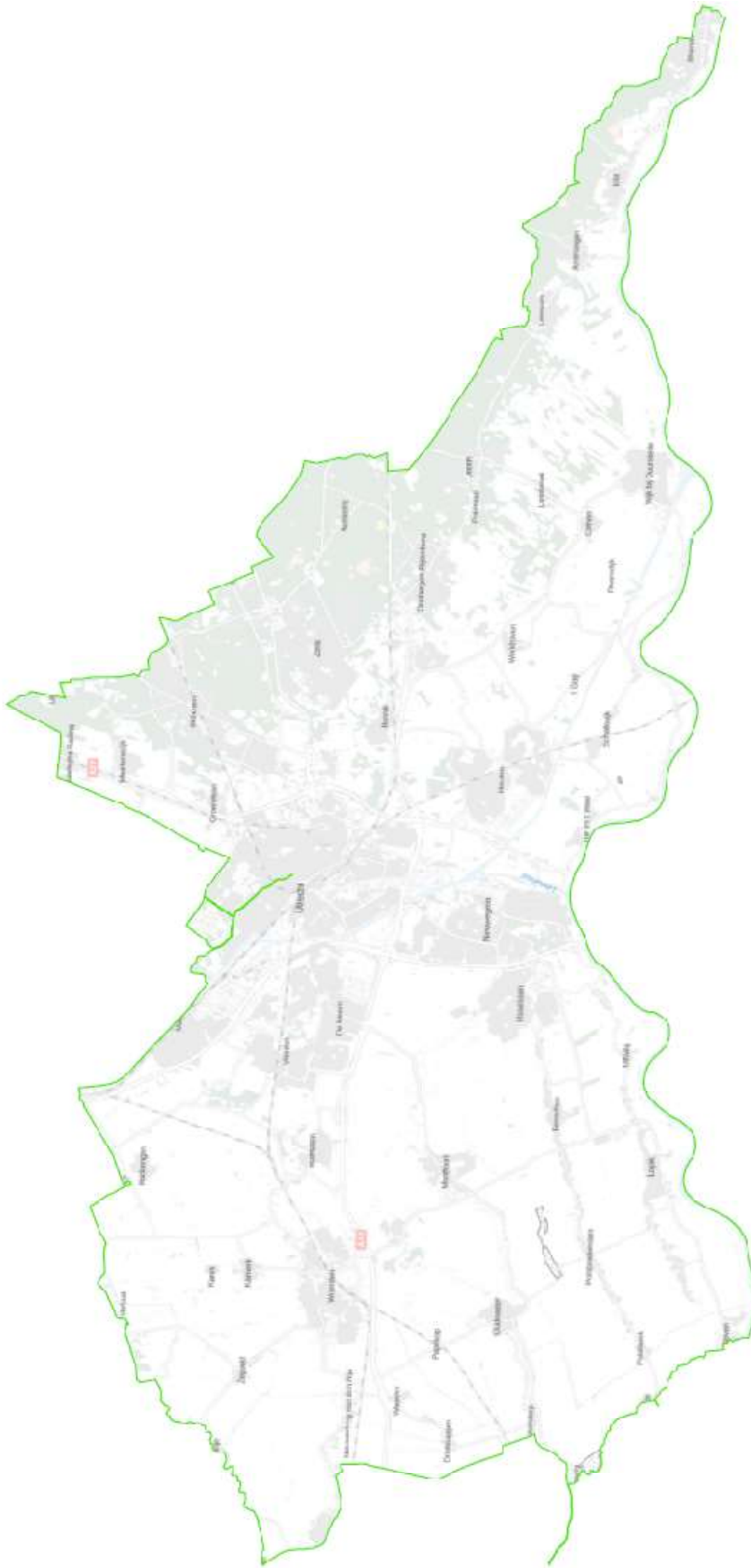

HOOGHEEMRAADSCHAP
 DE STICHTSE
 RIJNLANDEN

BERGINGSGBIEDEN

LEGGER / KEUR, 2018

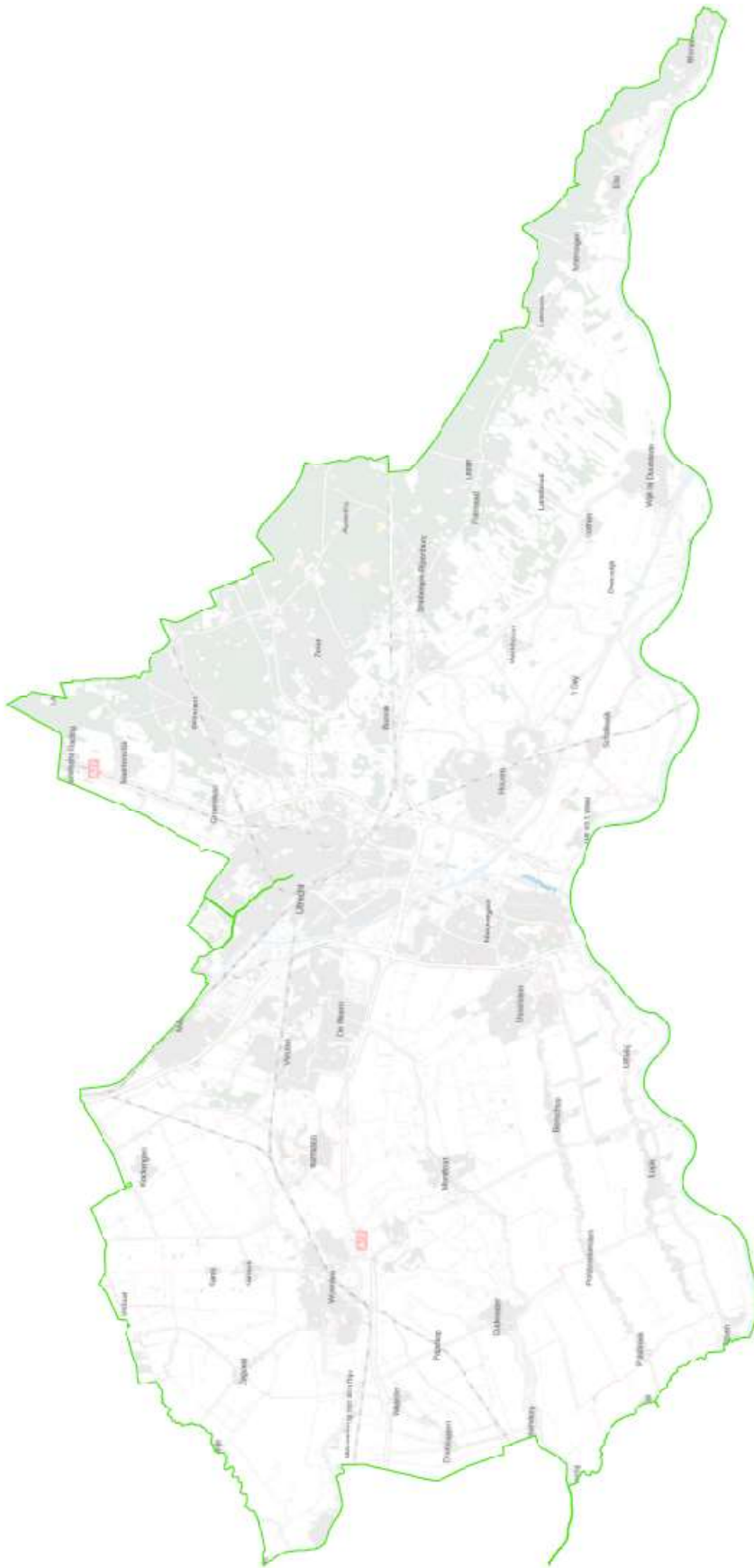
KAART 1G

DATUM: 04-05-2018
FORMAAT: A3
SCHAAL: 1:180.000

 Bergingsgebied

BESCHERMINGSZONES A

LECCER / KEUR 2018

KAART 2A

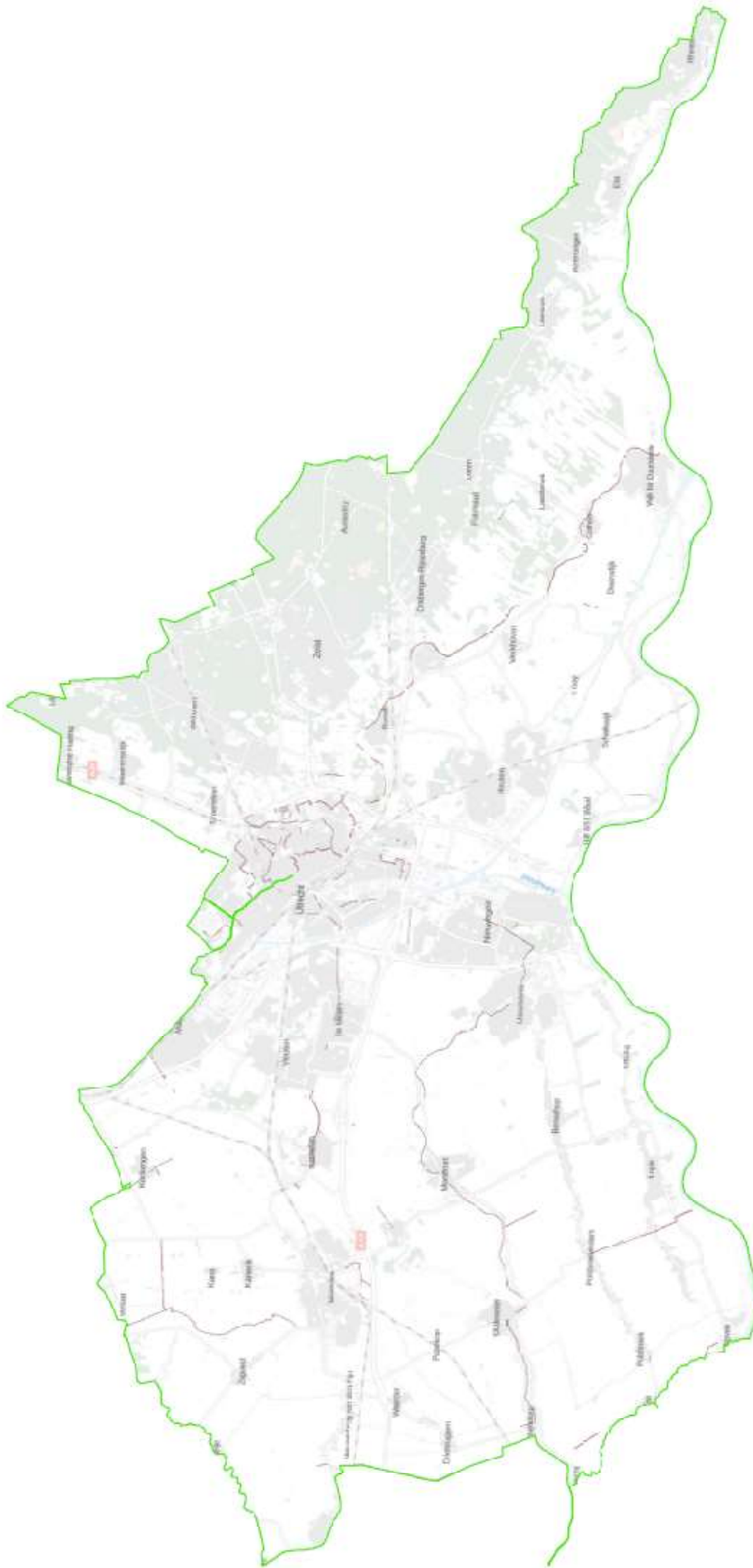
DATUM: 04-05-2018
FORMAAT: A3
SCHAAAL: 1:100.000

Beschermingszone A

BESCHERMINGSZONES B

LEGGER / KEUR 2018

KAART 2B

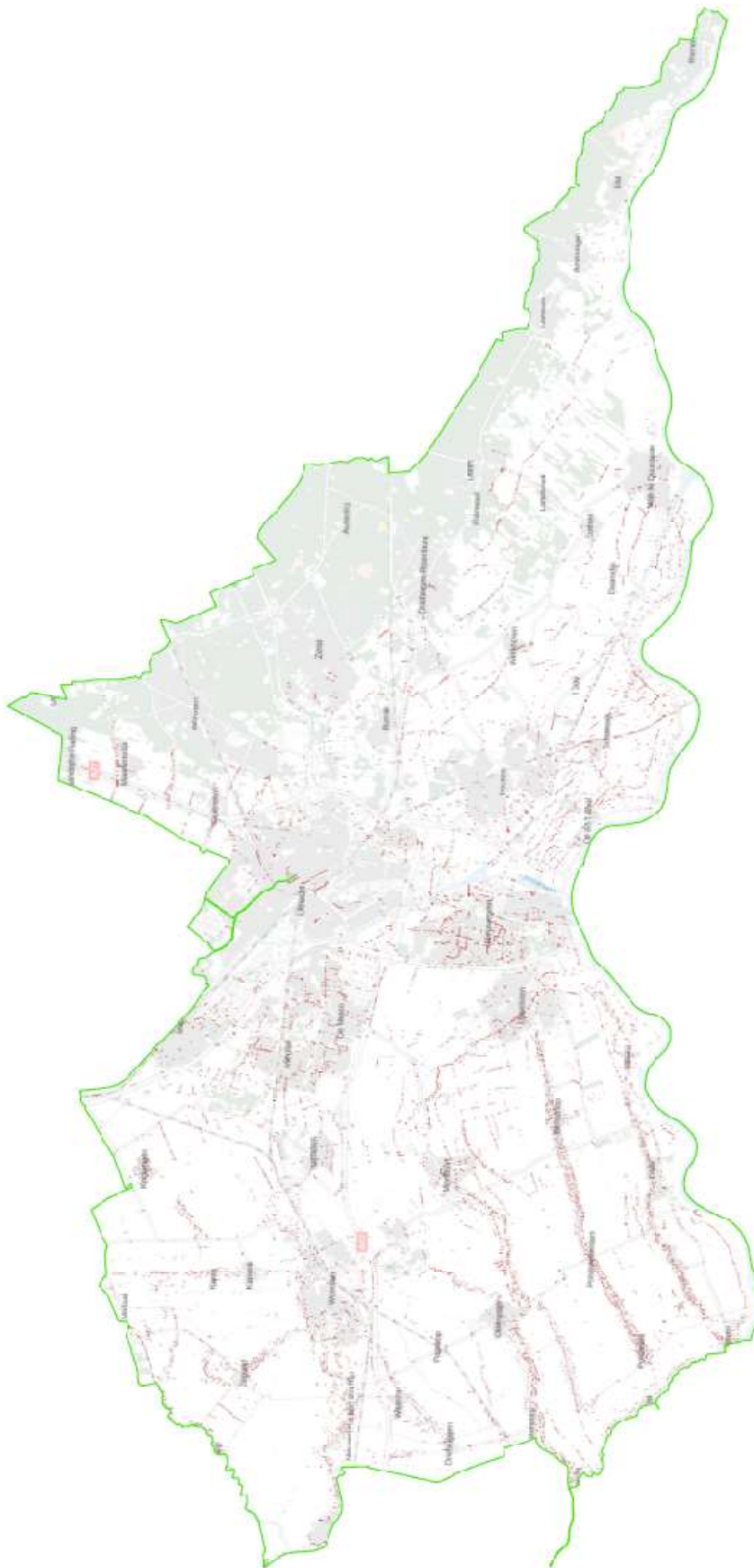
DATUM: 04-05-2016
 FORMAAT: A3
 SCHAAL: 1:160.000

 HOOGHELIJKSDEEL
 DE STICHTSE
 RIJNLANDEN

N

 Beschermingszone B

BESCHERMINGSZONES K

LEGGER / KEUR 2018

KAART 2C

DATUM: 04-05-2018

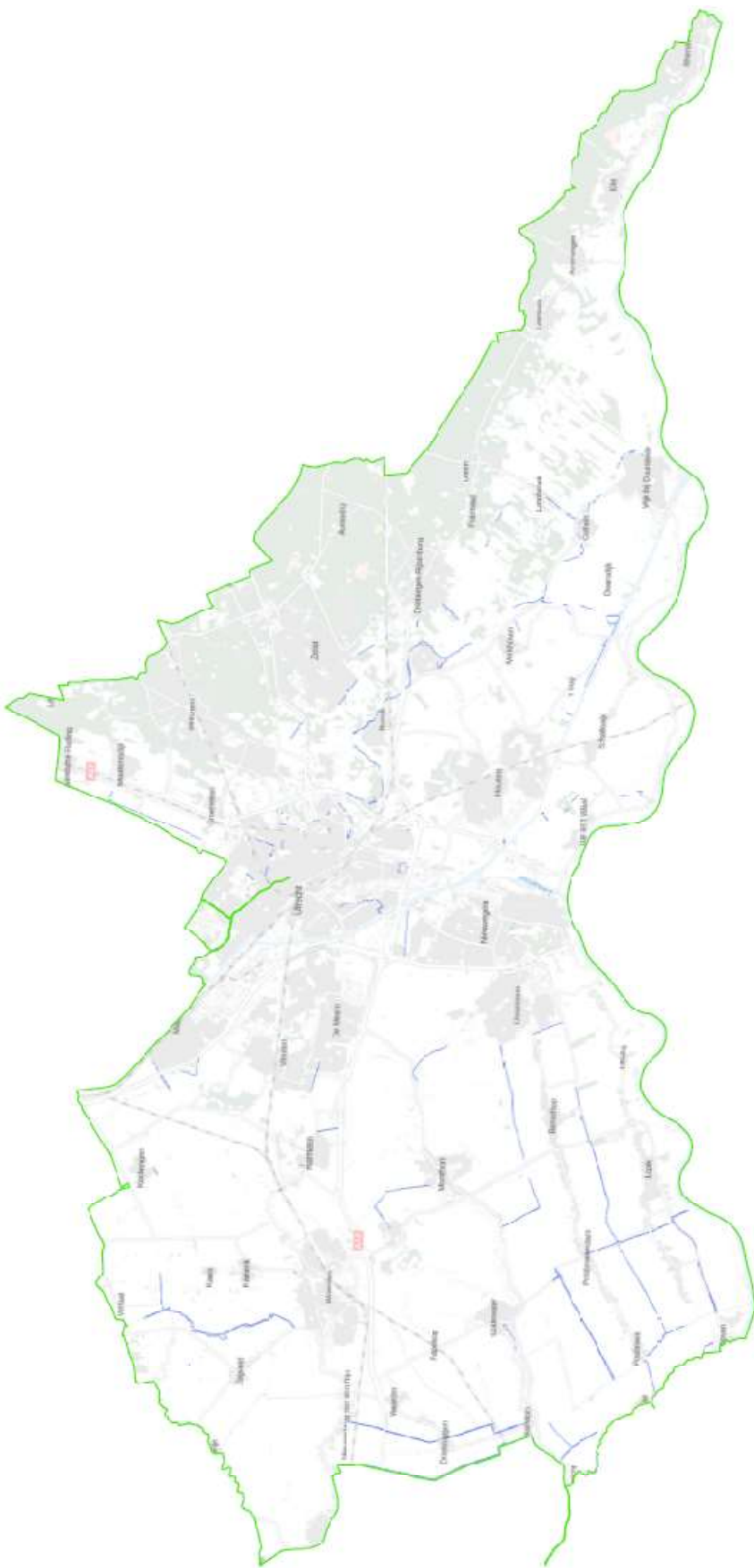
FORMAAT: A3

SCHAAL: 1:160.000

 Beschermingszone K

TE BESCHERMEN NATUURVRIENDELIJKE OEVERS

 Te beschermen natuurvriendelijke oever

LEGGER / KEUR 2018

 HOOGHEMRAADSCHAP
**DE STICHTSE
RIJNLANDEN**

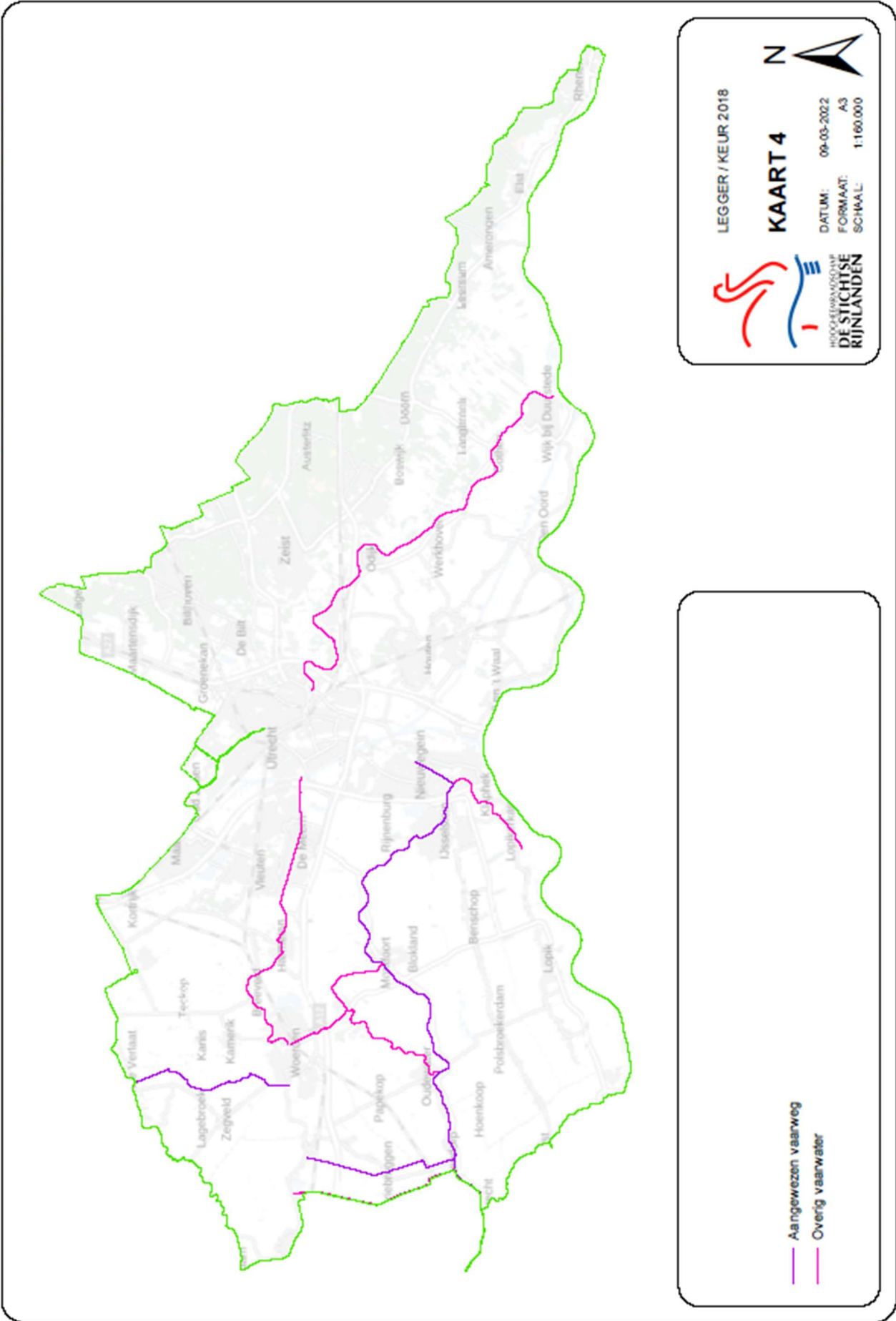
KAART 3

DATUM: 04-05-2010
FORMAAT: A3
SCHAAL: 1:160.000

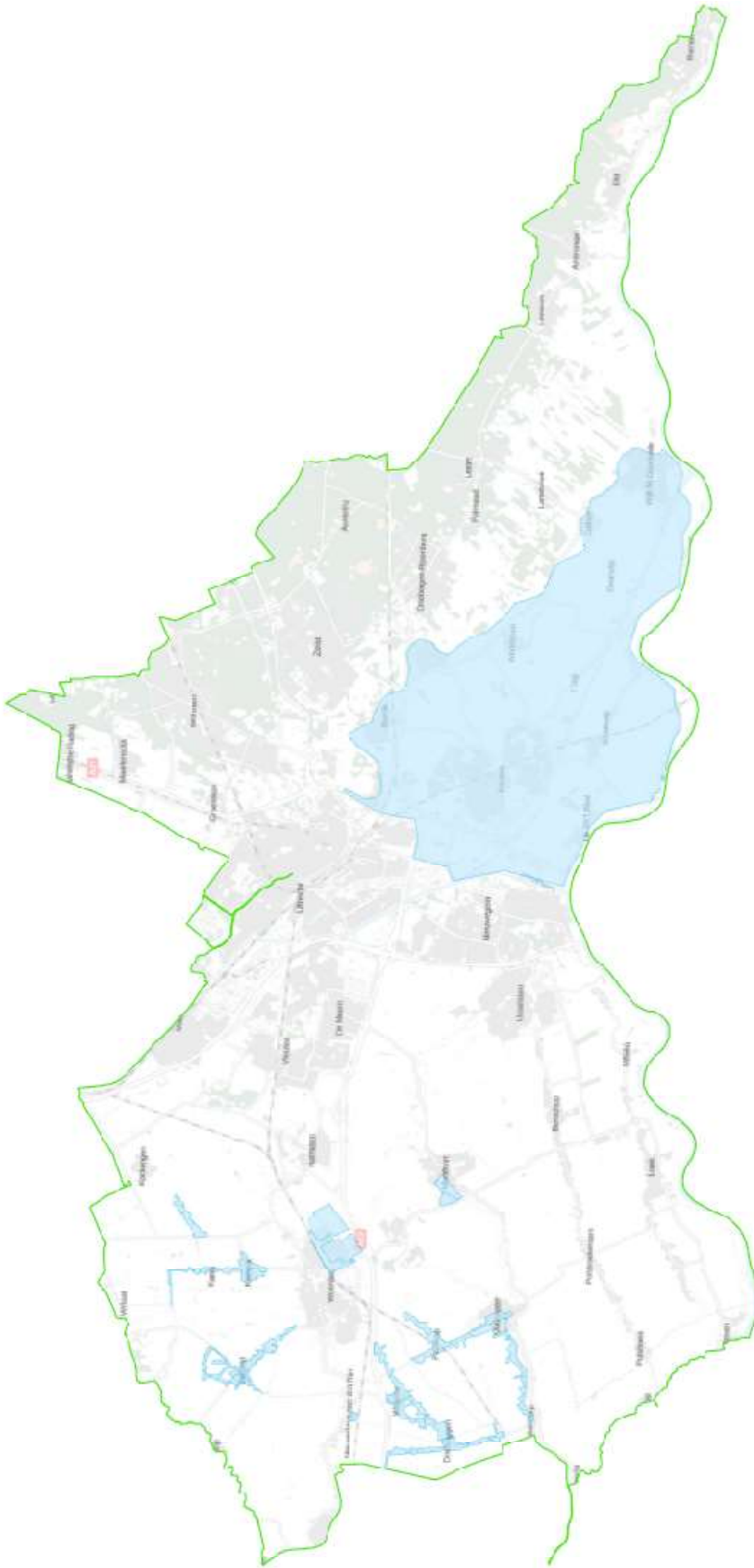
N

AANGEWZEN VAARWEGEN EN OVERIGE VAARWATEREN

ZONES MET MINIMALE DUIKERDIAMETER 0,80 METER

IFGGER / KEUR 2018

KAART 5

DATUM: 04-05-2018

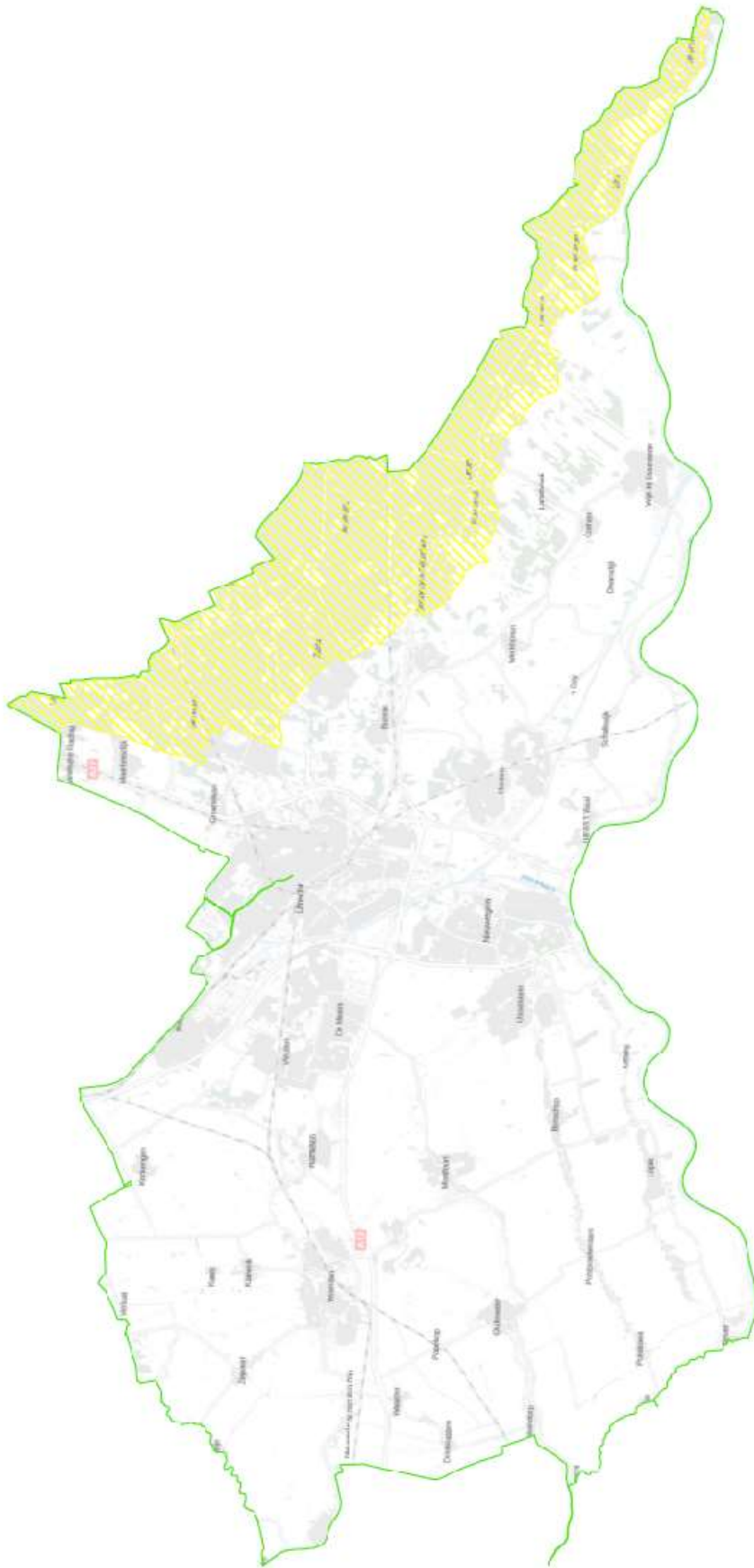
FORMAAT: A3

SCHAAL: 1:180.000

Diameter tenminste 0,80 m

UTRECHTSE HEUVELRUG

LEGGER / KEUR 2018

KAART 7

DATUM: 04-05-2018
FORMAAT: A3
SCHAAL: 1:150.000

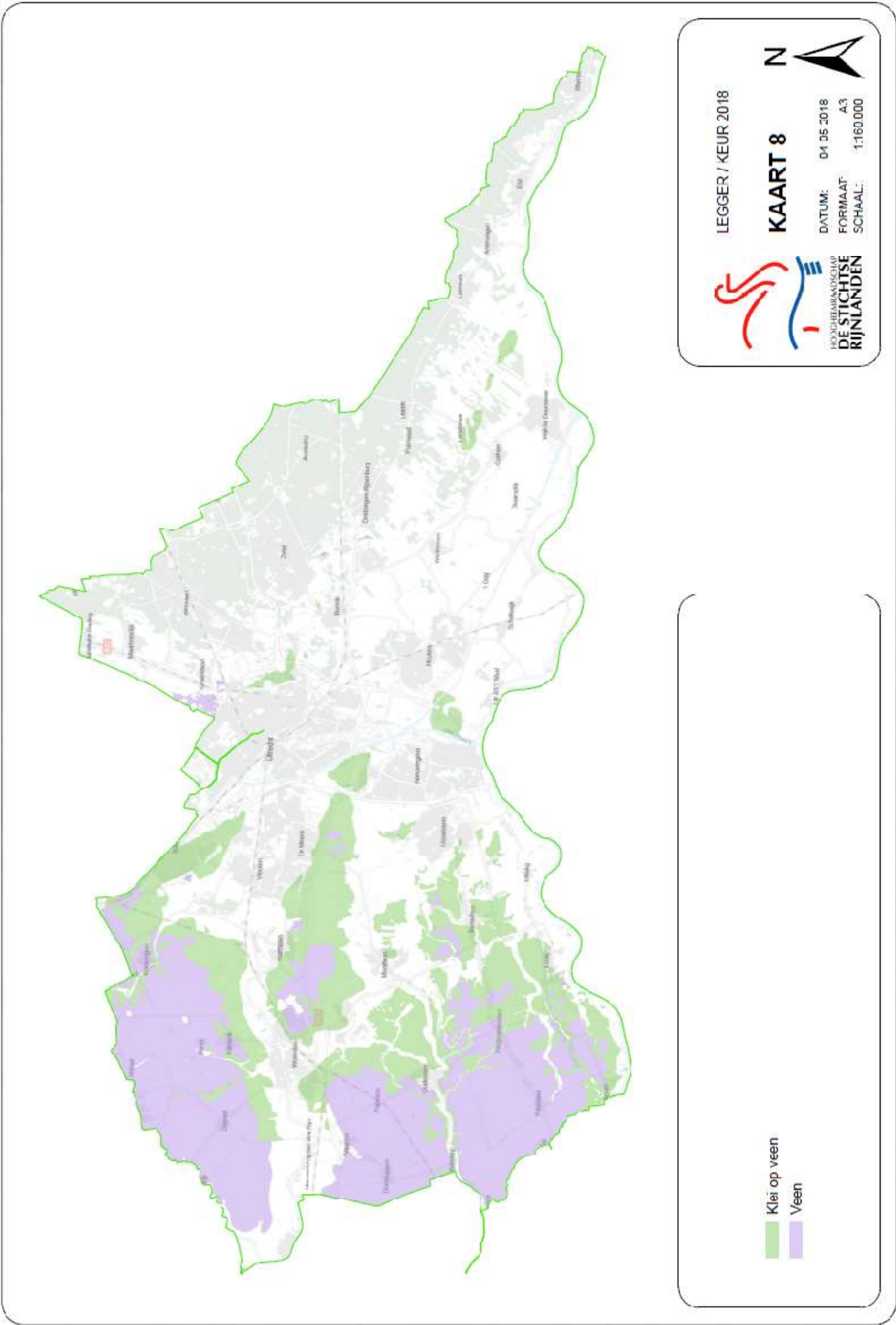
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

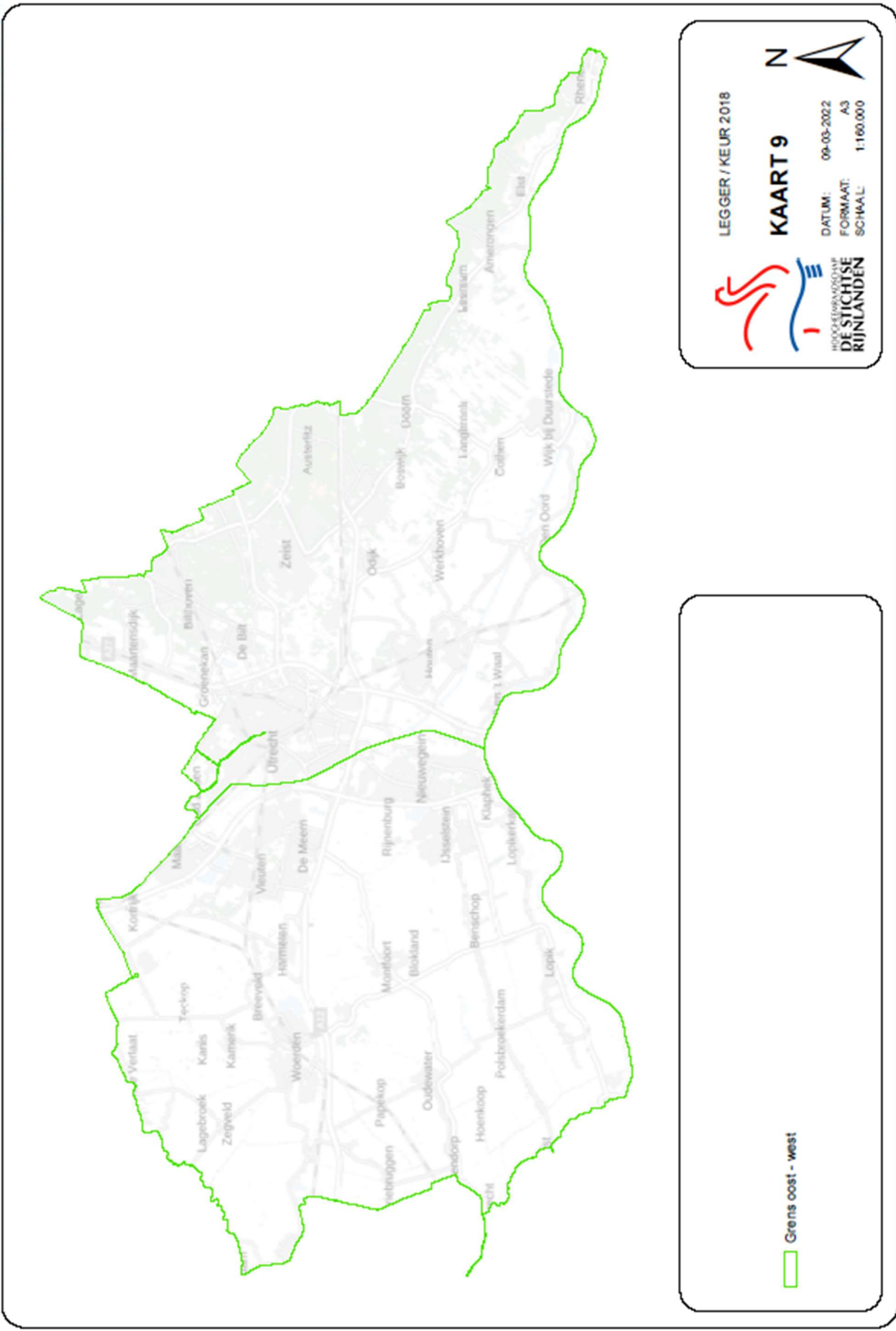
Utrechtse Heuvelrug

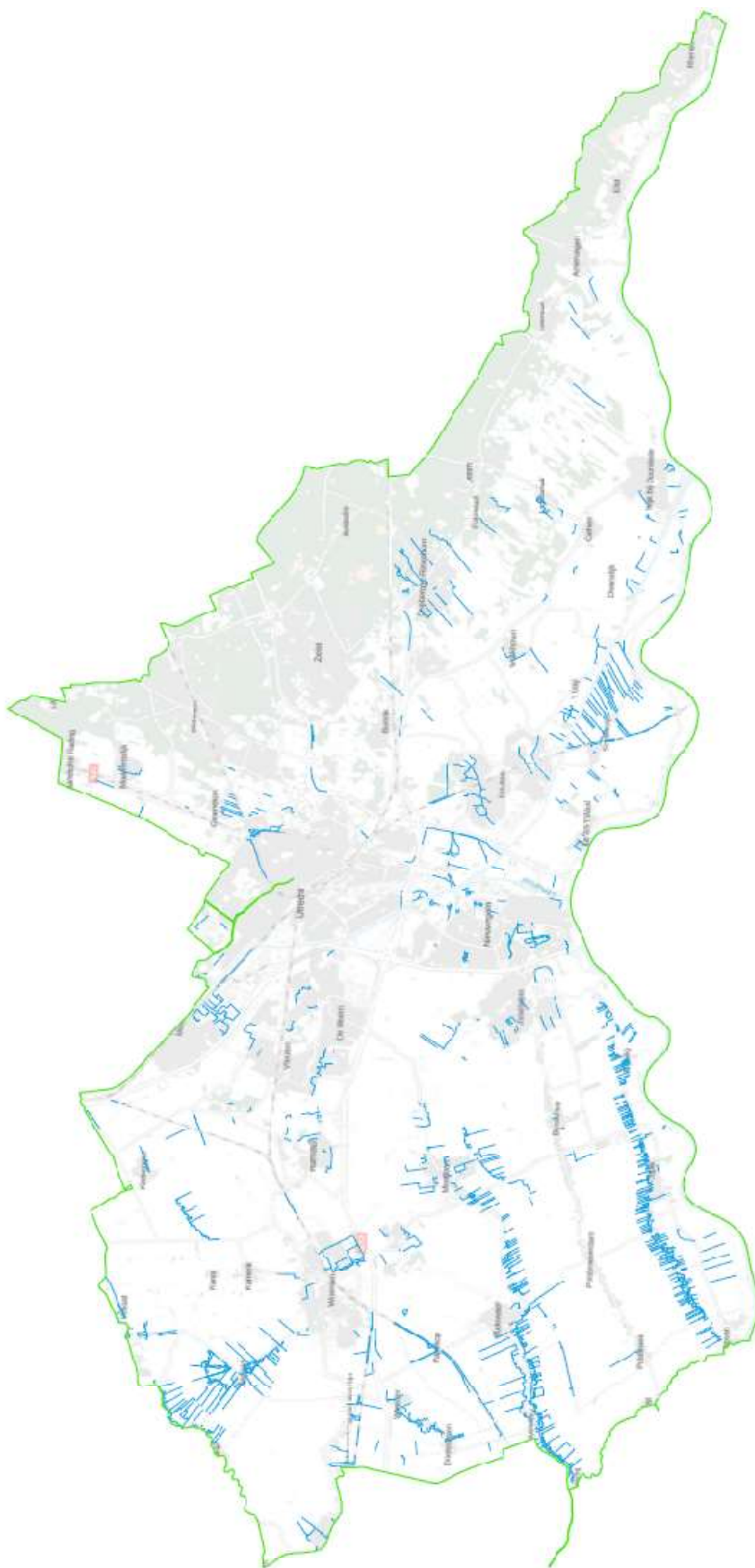
VEEN EN KLEI-OP-VEEN GRONDEN

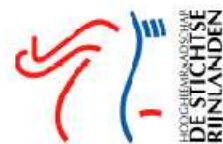
GRENS OOST - WEST HDSR

MINIMALE PROFIELEN BELANGRIJKE TERTIAIRE WATERGANGEN

— Goen demping / versmalling volgens regelgeving

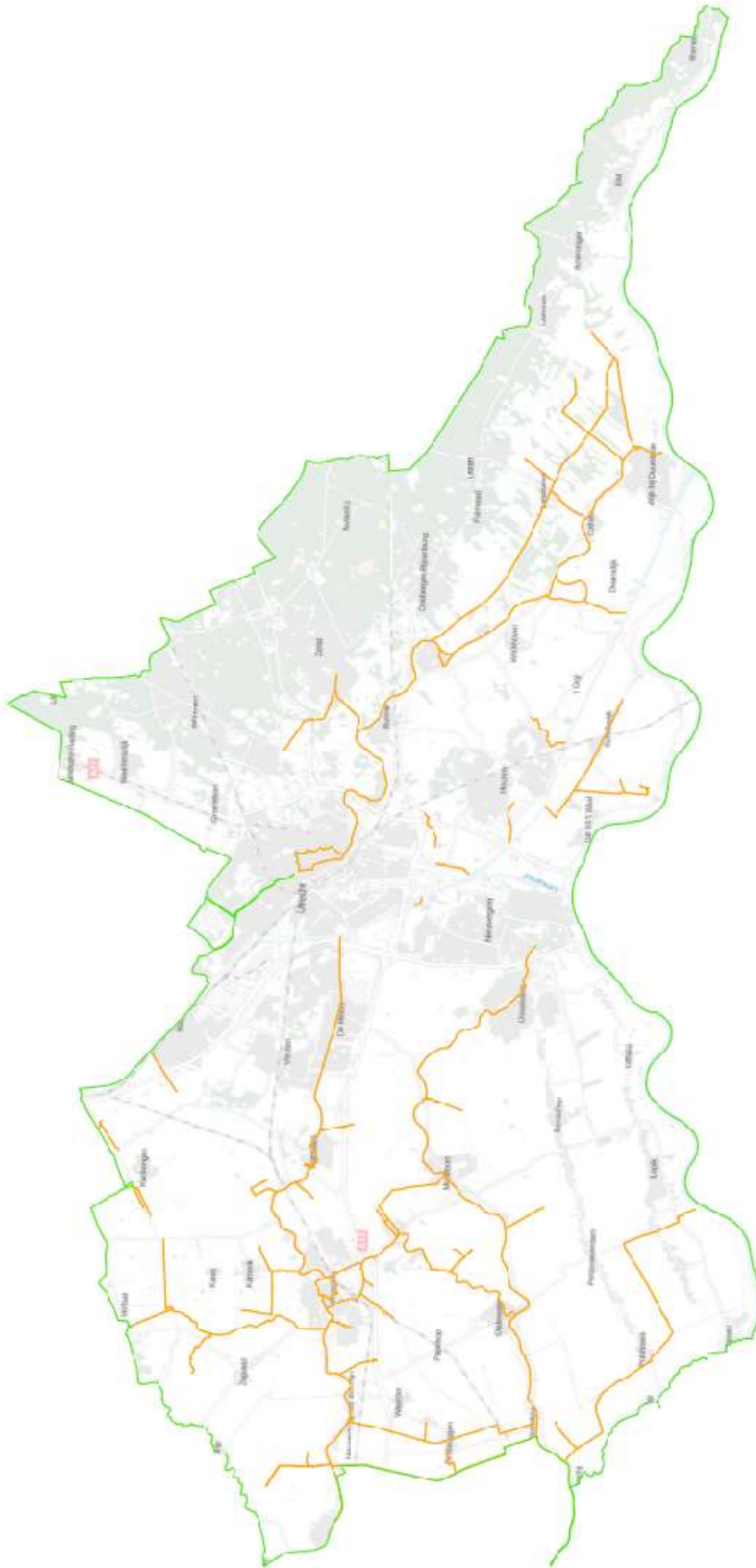
LEGGER / KEUR 2018

KAART 11

DATUM: 04-05-2018
FORMAAT: A3
SCHAALE: 1:130.000

RESTRICTIES VOOR BRUGGEN

— Restricties voor bruggen

LEGGER / KEUR 2018

KAART 12

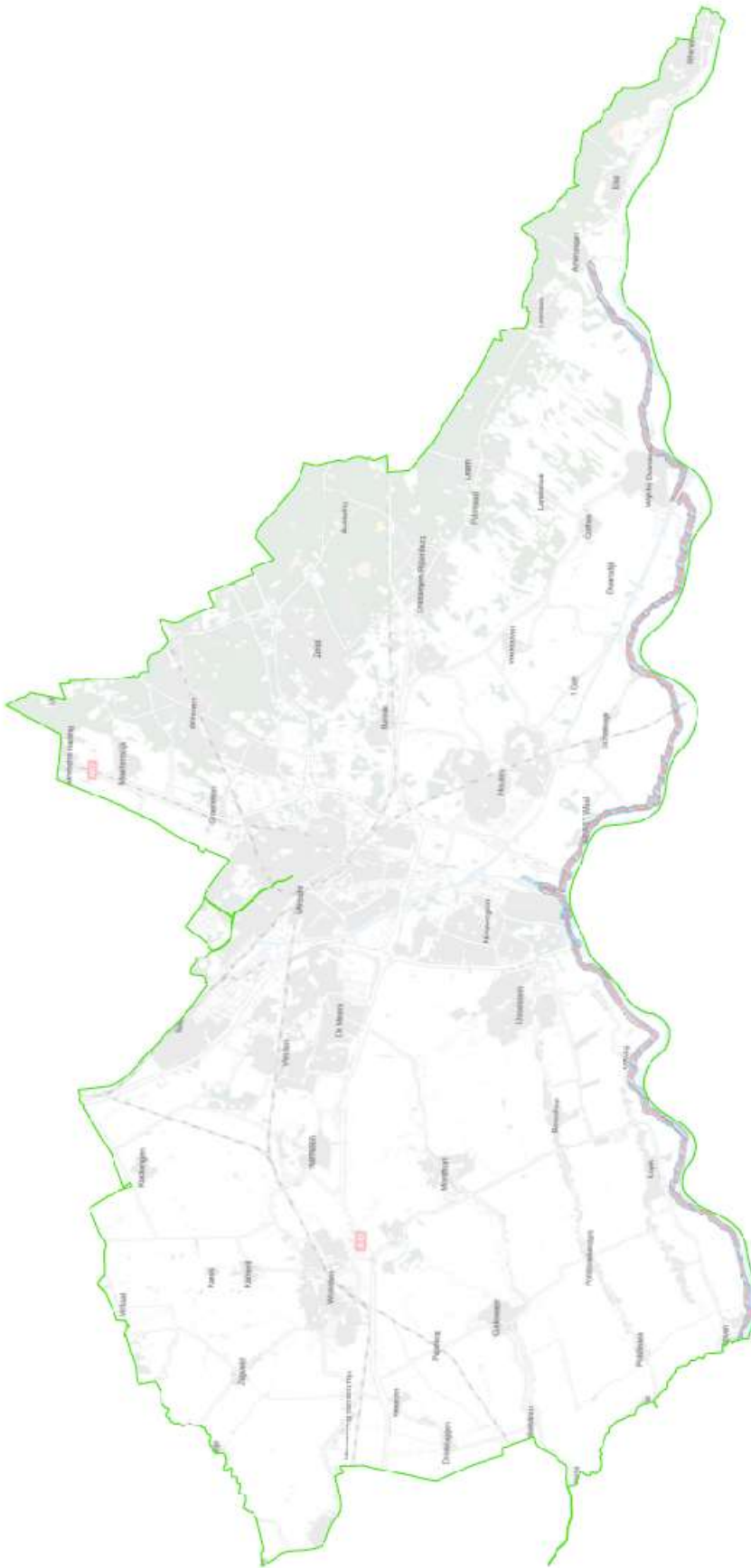
HOOGHEEMRAADSCHAP
**DE STICHTSE
RIJNLANDEN**

DATUM: 04 05 2018
FORMAAT: A3
SCHAAL: 1:160.000

PRIMAIRE WATERKERINGEN

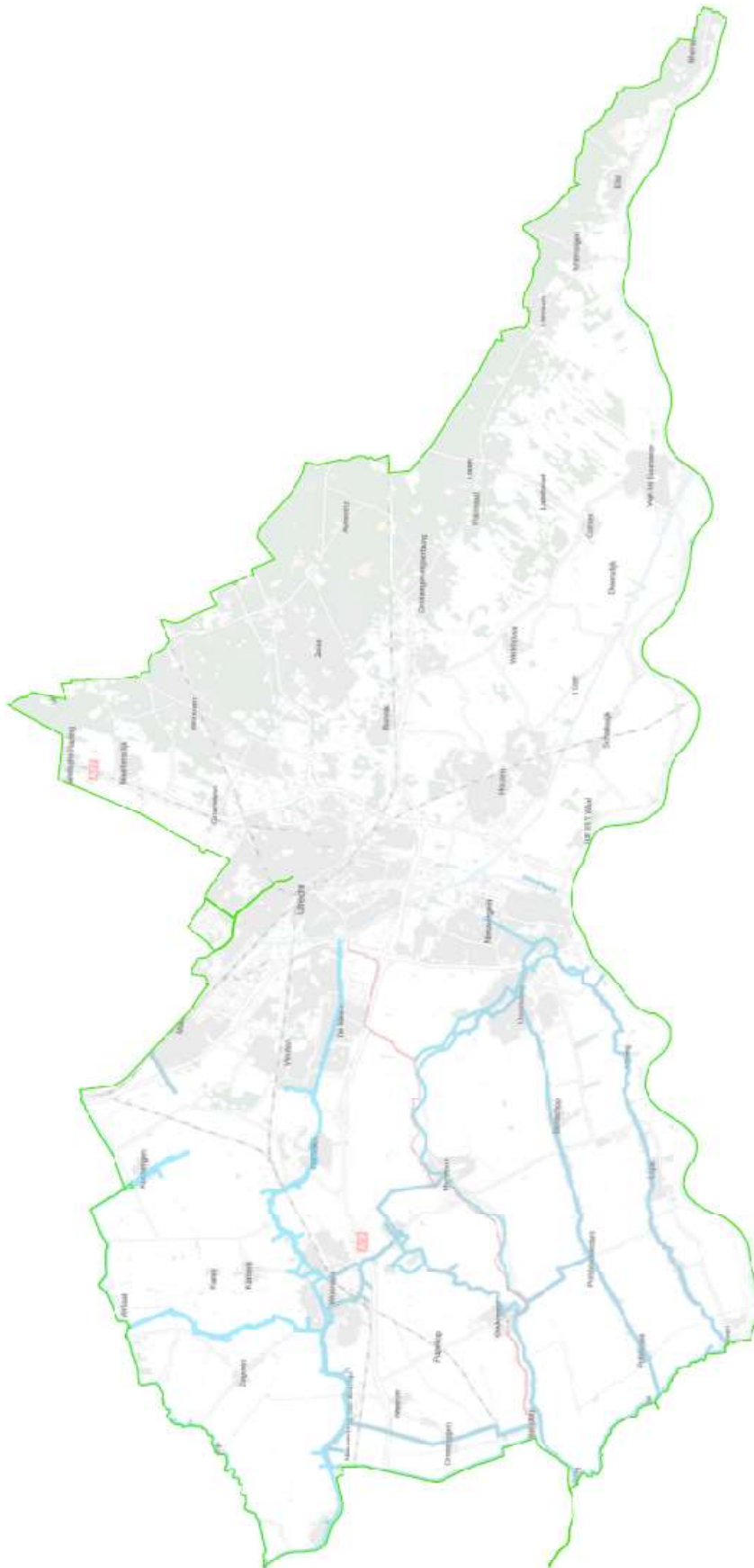

LEGGER / KEUR 2018

KAART 15A

DATUM: 04-05-2018
FORMAAT: A3
SCHAL: 1:100.000

REGIONALE WATERKERINGEN

LEGGER / KEUR 2018

KAART 15B

DATUM: 04 05 2018

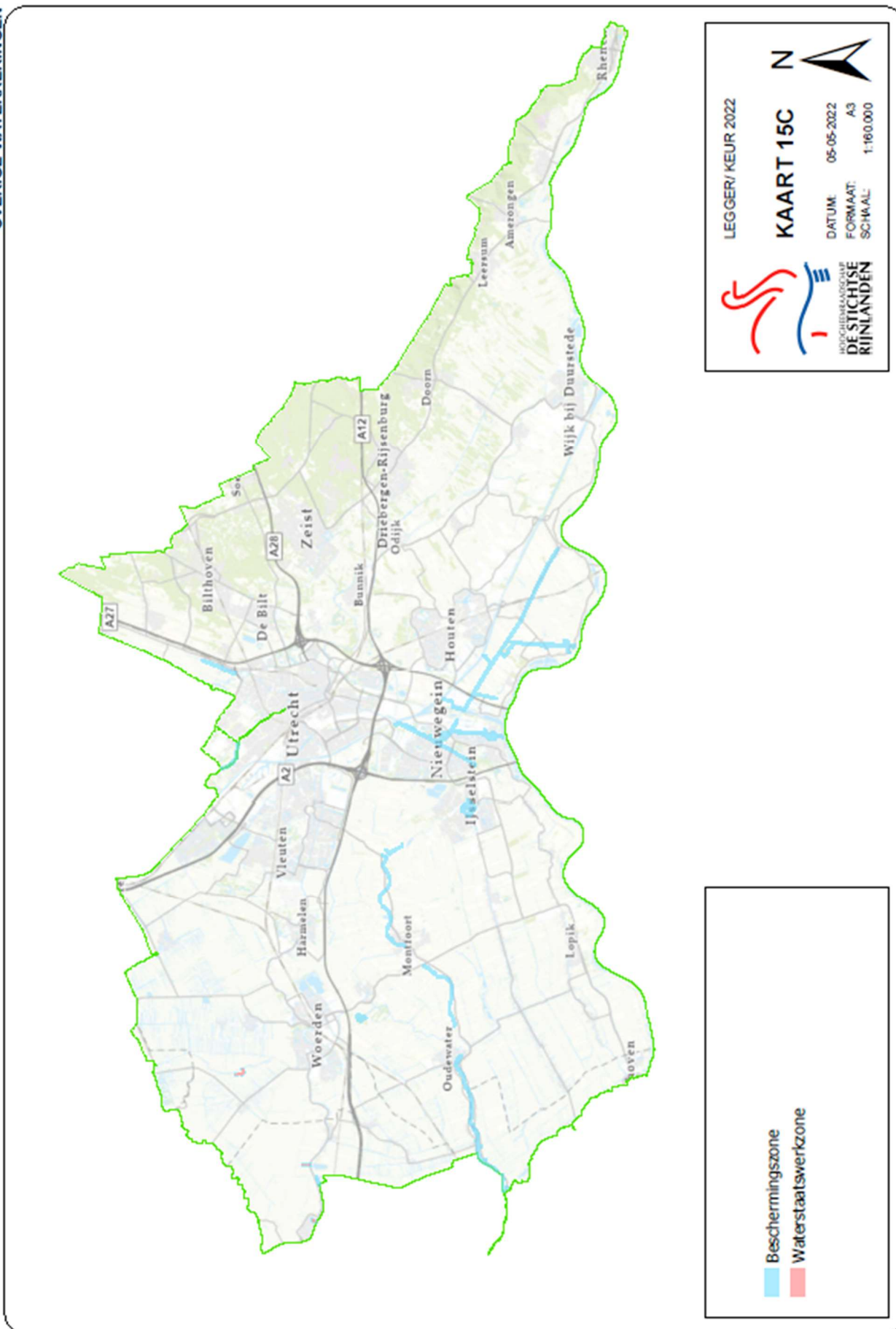
FORMAAT: A3

SCHAAL: 1:150.000

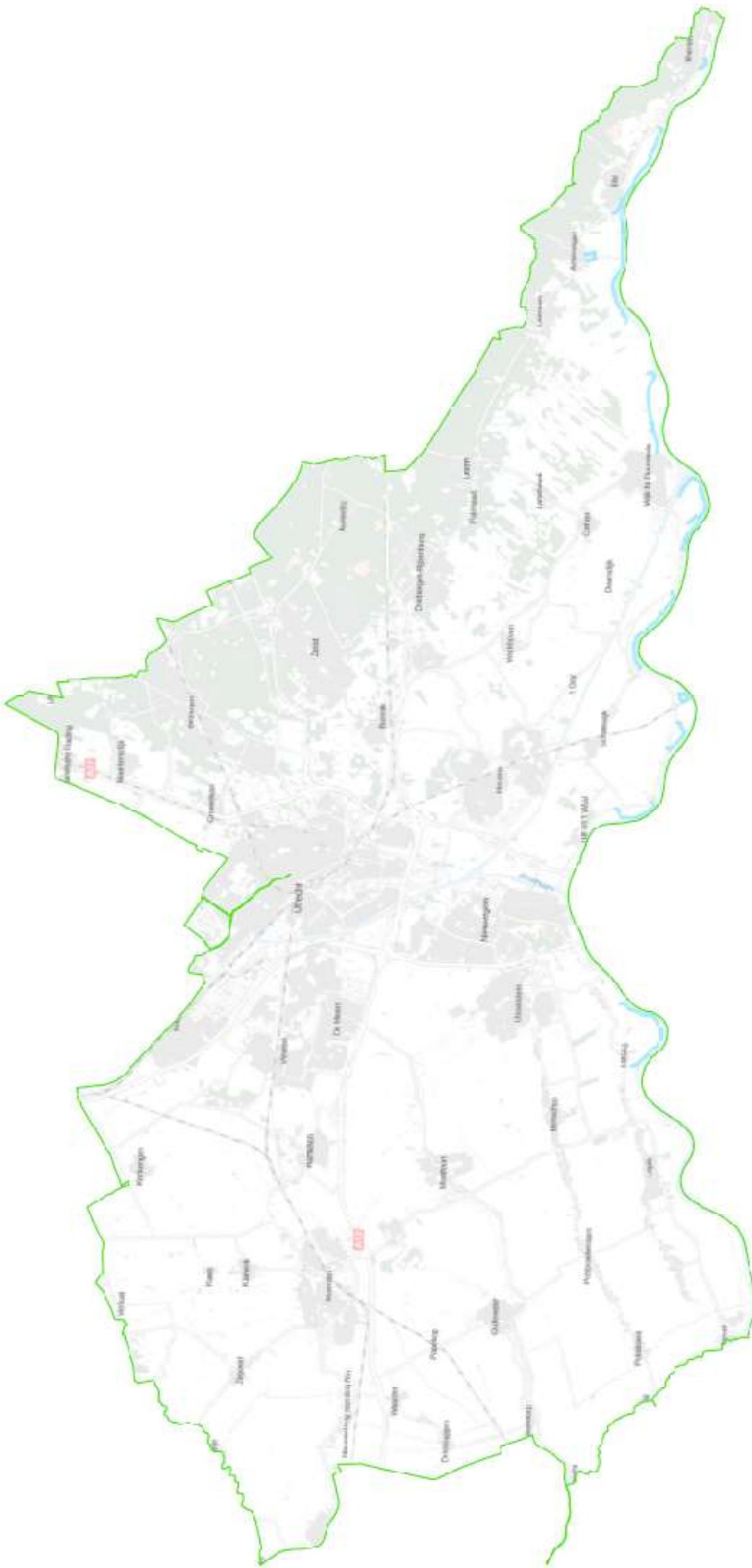

Waterstaatswerkzone
Beschermingszone

OVERIGE WATERKERINGEN

ZOMERKADES

LECCER / KEUR, 2018

KAART 15E

DATUM: 04-05-2018

FORMAAT: A3

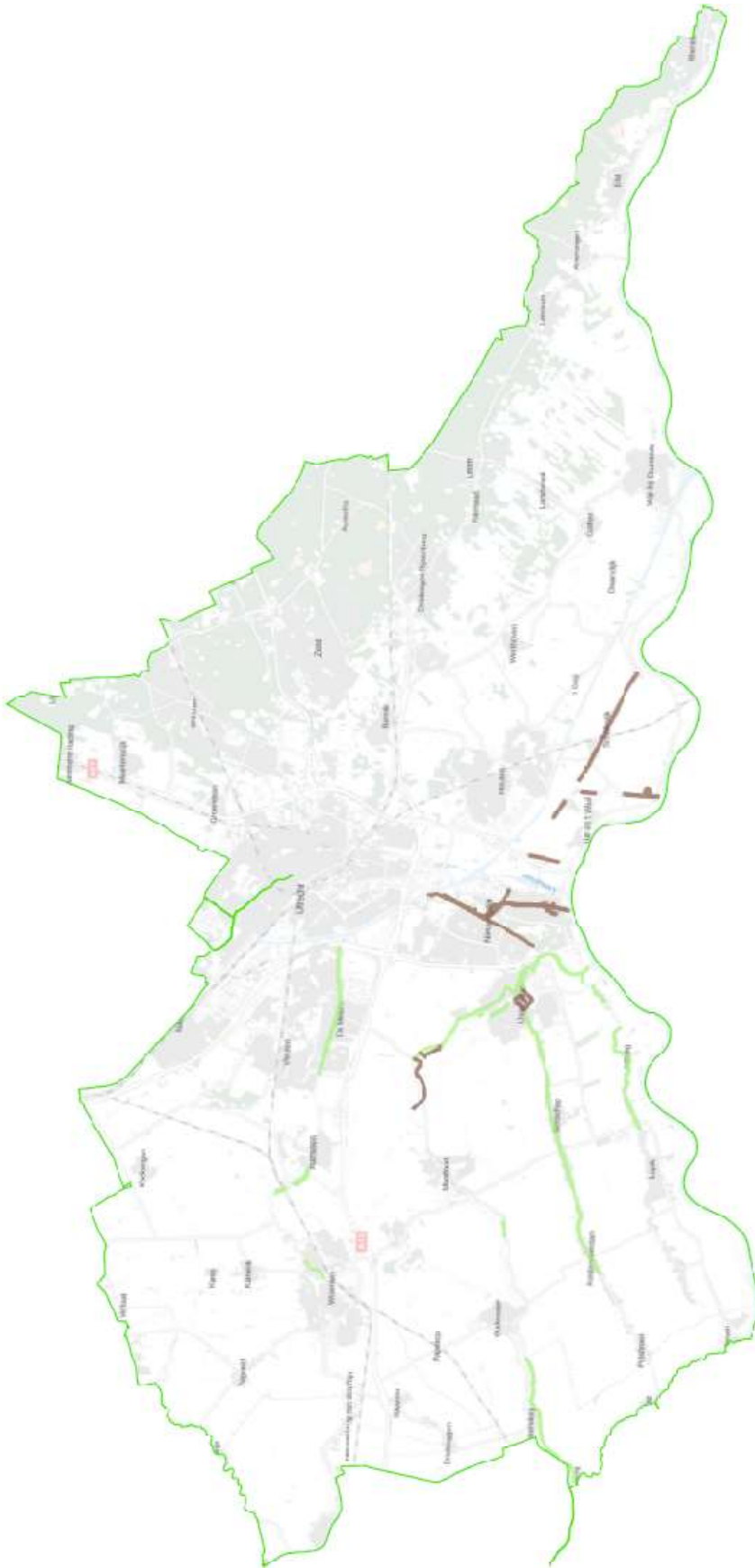
SCHAAL: 1:160.000

Waterstaatswerkzone
Beschermingszone

VERHEELDE WATERKERINGEN

- Verheelde Regionale Waterkering
- Verheelde Overige Waterkering

LEGGER / KEUR 2018

KAART 16

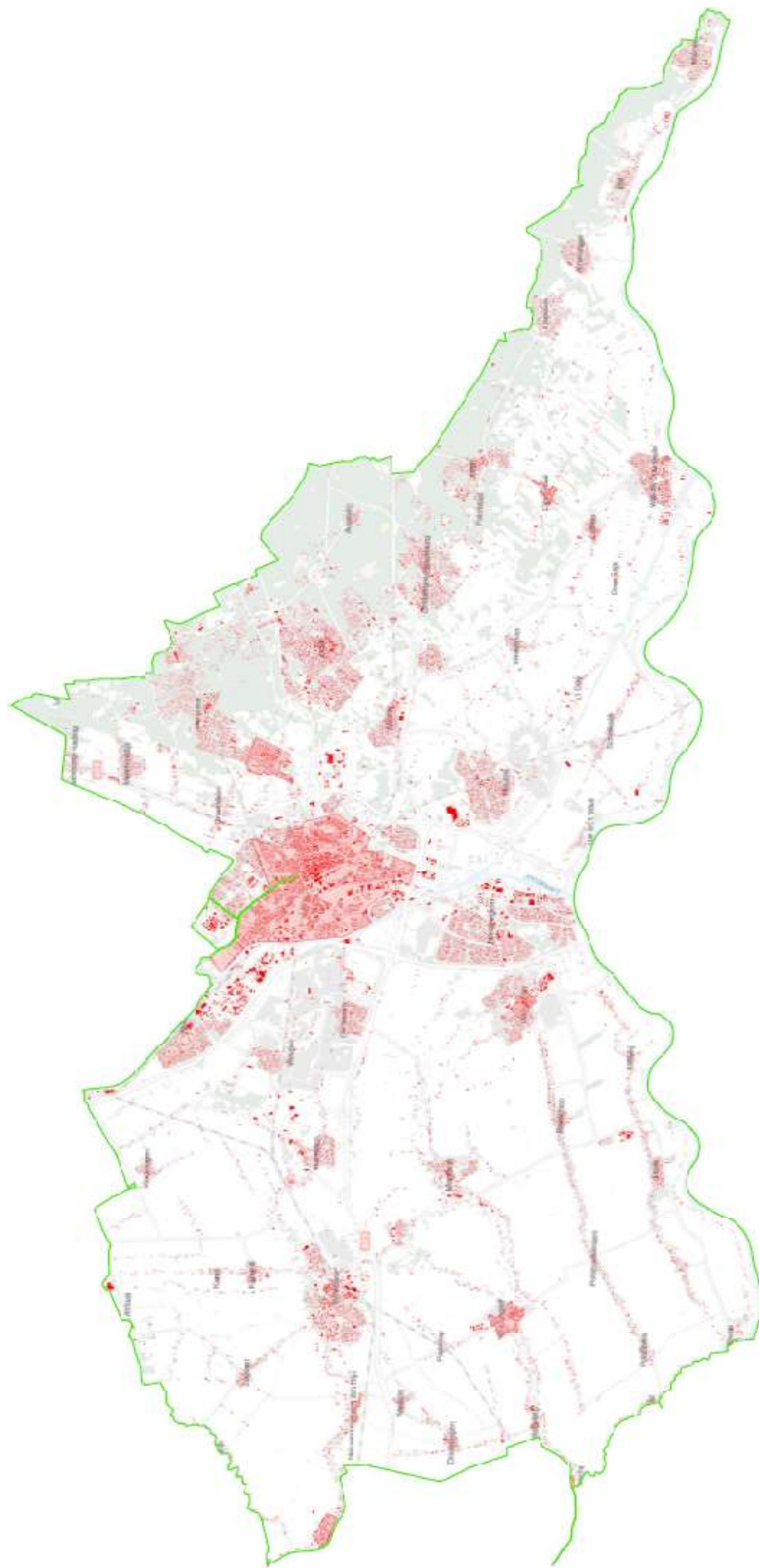
DATUM: 04 05 2018

FORMAAT: A3

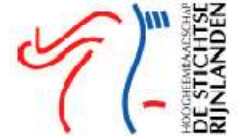
SCHAAL: 1:160.000

KWETSBARE BEBOUWDE GEBIEDEN

- Kwetsbare pinc
- Kwetsbaar bebouwd gebied

IFGGFR / KEUR 2018

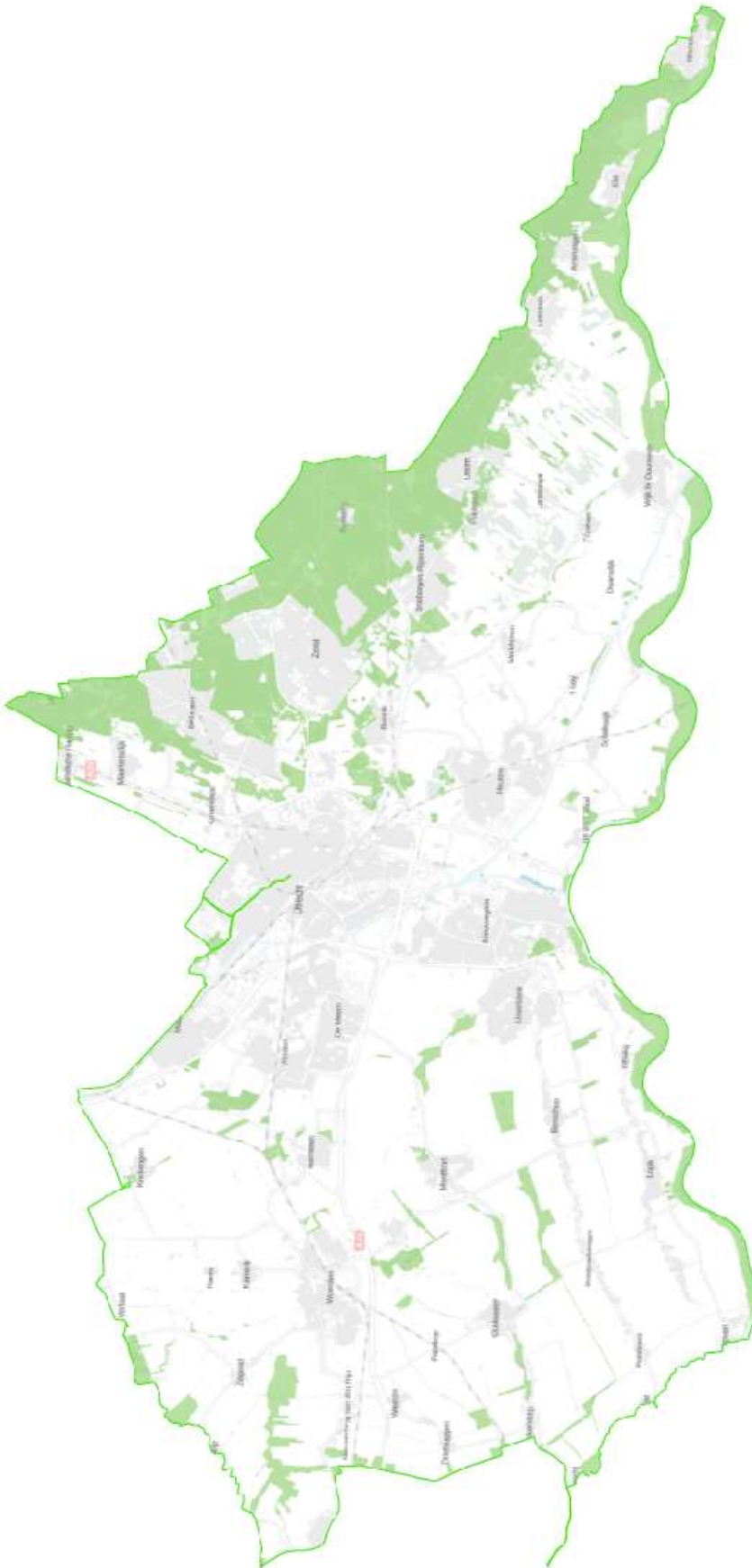
KAART 18A

DATUM: 04-05-2018
FORMAAT: A3
SCHAAL: 1:163.000

REGIERING
DE STICHTSE
RIJINLANDEN

GRONDWATERGEVOELIGE NATUURGEBIEDEN

LEGGER / KEUR 2018

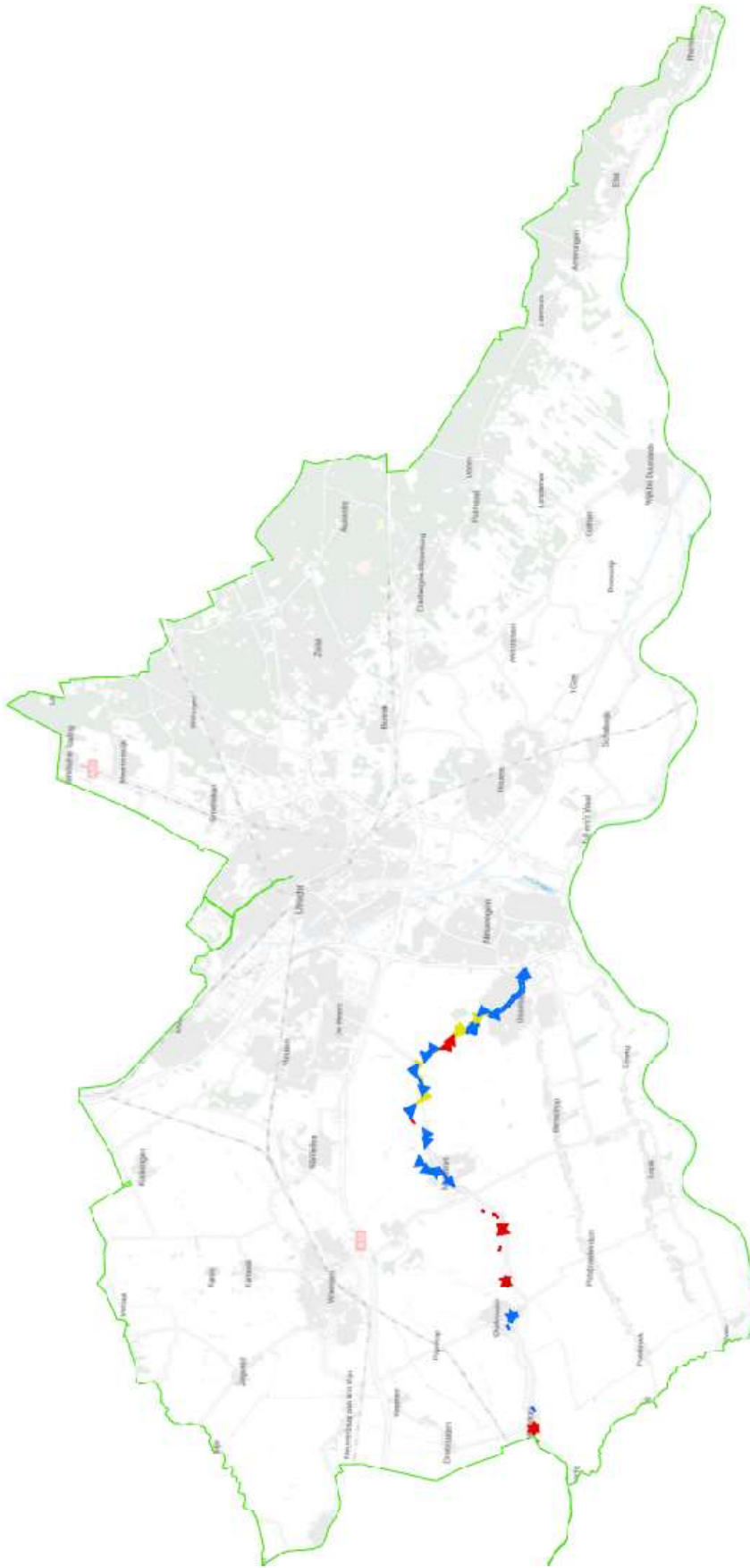
KAART 18B

DATUM: 04-05-2018
FORMAAT: A3
SCALAAL: 1:100.000

Grondwatergevoelig natuurgebied

INSTEKHAVENS

LEGGER / KEUR 2018

KAART 19

DATUM: 05-11-2018
 FORMAAT: A3
 SCHAAL: 1:160.000

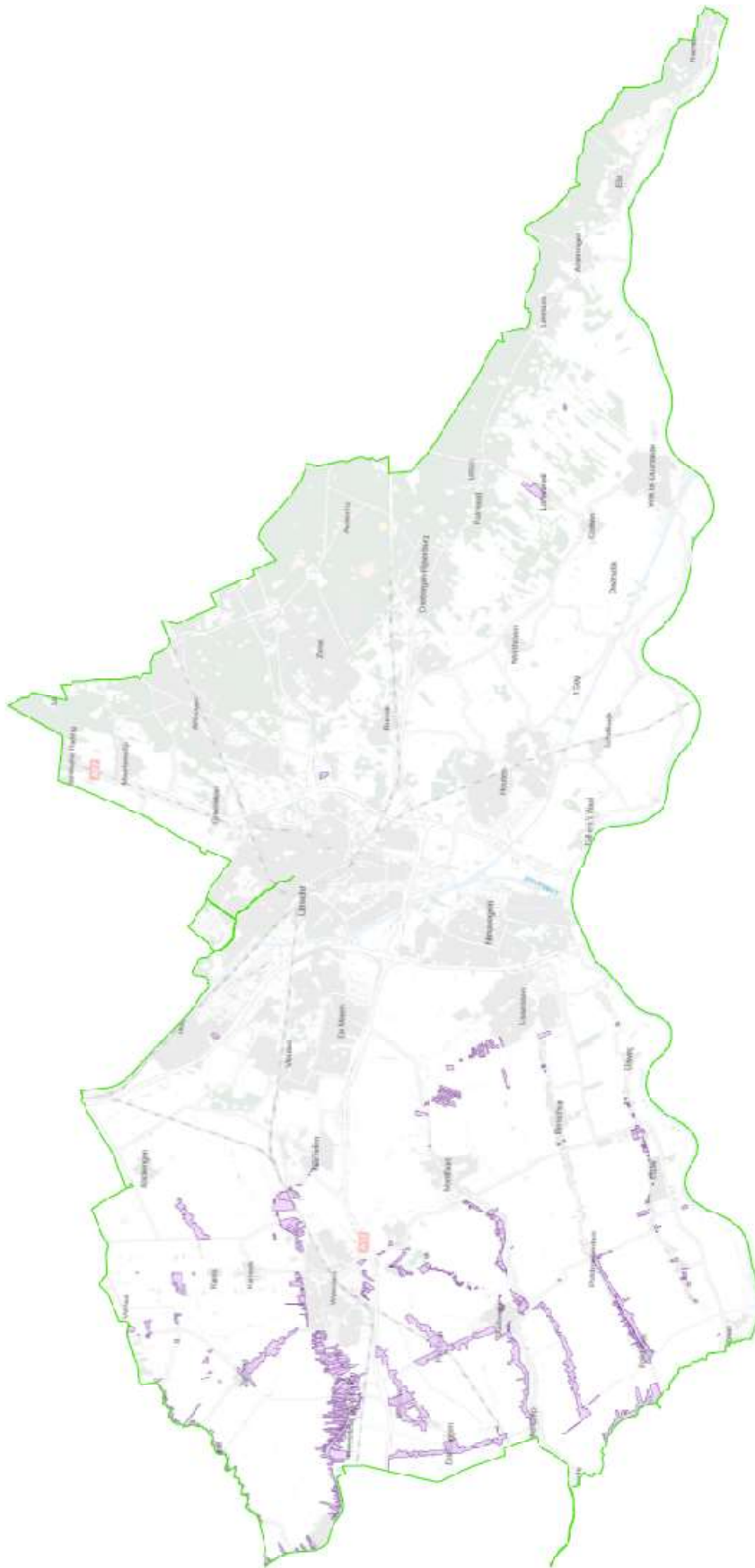

 HOOGHEMRAADSCAP
 DE STICHTSE
 RIJNLANDEN

N

 Volgende Voorland: insteekhaven komt in beschermingszone
 Overgedimensioneerde waterkering
 Waterkering met klein risico

HOOGWATERVOORZIENING

LEGGER / KEUR 2018

KAART 20

DATUM: 05 11 2018
FORMAAT: A3
SCHAA: 1:160.000

Hoogwatervoorziening

